

ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГ	4
МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН БҮРЭН ЭРХИЙН ХУГАЦААНД ДЭВШҮҮЛСЭН ЗОРИЛТУУДЫН ХЭРЭГЖИЛТ	5
ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН	8
1 ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	8
2 УДИРДЛАГА, БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	9
3 ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН ШИНЭЧЛЭЛ	11
4 САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ	13
5 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ	18
6 НИЙЦЛИЙН АУДИТ	29
7 АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ ДЭХ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРУУДЫН ГҮЙЦЭТГЭСЭН АУДИТЫН ТАЛААР	35
8 ДОТООД АЖИЛ	37
9 САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАГНАЛ, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ	44
10 ДҮГНЭЛТ, ЦААШДЫН ЗОРИЛТ	45
ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	51
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	64

ТОВЧИЛСОН ҮГ

АДБОУС	АУДИТЫН ДЭЭД БАЙГУУЛЛАГЫН ОЛОН УЛСЫН СТАНДАРТ
АМГТГ	АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР
АСОСАИ	АЗИЙН АУДИТЫН ДЭЭД БАЙГУУЛЛАГУУДЫН НИЙГЭМЛЭГ
АТГ	АВИЛГАТАЙ ТЭМЦЭХ ГАЗАР
АХБ	АЗИЙН ХӨГЖЛИЙН БАНК
БГД	БАЯНГОЛ ДҮҮРЭГ
БНСУ	БҮГД НАЙРАМДАХ СОЛОНГОС УЛС
БНХАУ	БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛС
БОАЖС	БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН САЙД
БОАЖЯ	БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ
БСШУЯ	БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ ЯАМ
БХБЯ	БАРИЛГА, ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ЯАМ
ГАГ	ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
ЗГДҮЦ	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ДОТООД ҮНЭТ ЦААС
ЗГҮЦ	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ҮНЭТ ЦААС
ЗГХЭГ	ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР
ЗДТГ	ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАР
ЗТХС	ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ХӨГЖЛИЙН САЙД
ЗТЯ	ЗАМ, ТЭЭВРИЙН ЯАМ
ИНЕГ	ИРГЭНИЙ НИСЭХИЙН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР
ИТХ	ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРАЛ
МИАТ	МОНГОЛЫН ИРГЭНИЙ АГААРЫН ТЭЭВЭР
МИК	МОНГОЛЫН ИПОТЕКИЙН КОРПОРАЦ
МУЕА	МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОР
МУОНРТ	МОНГОЛЫН ҮНДЭСНИЙ ОЛОН НИЙТИЙН РАДИО ТЕЛЕВИЗ
НЗД	НИЙСЛЭЛИЙН ЗАСАГ ДАРГА
НӨАТ	НЭМЭГДСЭН ӨРТГИЙН АЛБАН ТАТВАР
НХХЯ	НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ, ХӨДӨЛМӨРИЙН ЯАМ
ОНХС	ОРОН НУТАГ ХӨГЖҮҮЛЭХ САН
ОССК	ОРОН СУУЦНЫ САНХҮҮЖИЛТИЙН КОРПОРАЦИ
СЕХ	СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРОО
СХС	СУМ ХӨГЖҮҮЛЭХ САН
ТАБ	ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГА
ТАГ	ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
ТАХ	ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭ
ТББ	ТӨРИЙН БУС БАЙГУУЛЛАГА
ТЕГ	ТАТВАРЫН ЕРӨНХИЙ ГАЗАР
ТЕЗ	ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧ
ТОСК	ТӨРИЙН ОРОН СУУЦНЫ КОРПОРАЦИ
ТӨҮГ	ТӨРИЙН ӨМЧИТ ҮЙЛДВЭРИЙН ГАЗАР
ТТЗ	ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧ
ТШЗ	ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧ
УИХ	УЛСЫН ИХ ХУРАЛ
УУХҮЯ	УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН ЯАМ
ҮАГ	ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР
ҮЦТХТ	ҮНЭТ ЦААСНЫ ТӨВЛӨРСӨН ХАДГАЛАМЖИЙН ТӨВ
ХЗДХС	ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН САЙД
ХЗДХЯ	ХУУЛЬ ЗҮЙ, ДОТООД ХЭРГИЙН ЯАМ
ХХК	ХЯЗГААРЛАГДМАЛ ХАРИЦЛАГАТАЙ КОМПАНИ
ЭМЯ	ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ЯАМ

МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙ АУДИТОРЫН БҮРЭН ЭРХИЙН ХУГАЦААНД ДЭВШҮҮЛСЭН ЗОРИЛТУУДЫН ХЭРЭГЖИЛТ

Монгол Улсын Ерөнхий аудитор 2017 оны 1 дүгээр сард албан тушаалд томилогдон тухайн үеийн төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж, тулгамдаж буй асуудлуудыг тодорхойлон, бүрэн эрхийн хугацаанд хэрэгжүүлэх дараах 8 зорилтыг дэвшүүлэн, тухайн жилд хийж гүйцэтгэх ажлыг жил бүрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжилтийг ханган ажиллаж байна. Эдгээр дэвшүүлсэн зорилтын хэрэгжилтийн байдлаас товч мэдээлбэл:

Нэг. Төрийн аудитын тогтолцооны хууль эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож сайжруулах зорилтын хүрээнд 2017-2018 онд дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- “Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг”-ийн төслийг боловсруулан УИХ-д хүргүүлэв.
- Төрийн аудитын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, олон нийтээр хэлэлцүүлж санал авах шатанд байгаа бөгөөд 2019 онд УИХ-аар хэлэлцүүлж батлуулахаар өргөн мэдүүлэх төлөвлөгөөтэй ажиллаж байна.
- “Монгол Улсын Үндсэн хууль”-д оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд төрийн аудитын талаар нэмэлт оруулах санал боловсруулан Үндсэн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах УИХ-ын ажлын хэсэгт хүргүүлээд байна.
- “ТАБ-ын хэмжээнд мөрдөгдөж буй стандарт, дүрэм, журам болон түүнийг шинэчлэн боловсруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах, шинээр мөрдөгдөх стандарт, дүрэм, журмуудын жагсаалт бэлтгэх” ажлын хэсэг байгуулан Төрийн аудитын байгууллага дахь дүрэм, журам, заавруудад судалгаа шинжилгээ хийсний эцэст 32 дүрэм, журам, зааврыг шинээр болон шинэчлэн боловсруулж батлуулан албан хэрэгцээнд мөрдөн ажиллаж байна.

Хоёр. Монгол Улсын бүхий л байгууллагуудад ажиллагсдын сахилга хариуцлагын тогтолцоог сайжруулах зорилтын хүрээнд 2017-2018 онд алдаа зөрчилтэй холбоотой 147 асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлж, 1064 албан тушаалтанд Төрийн аудитын тухай хуулийн 28-р зүйлийн дагуу хариуцлага тооцууллаа.

2017-2018 онд төсвийн Ерөнхийлөн захирагчдын хэмжээнд аудитын зөвлөмж, албан шаардлагын биелэлтийн хэрэгжилтийг үнэлэх аян зохион байгуулж, төсвийн захирагчдын сахилга хариуцлагыг сайжруулах чиглэлээр бодитой ажил зохион байгууллаа.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2017 оны А/245 дугаар тушаалын дагуу аудитын тайлангуудад зөрчлийн хуудас дагалддаг болсноор аудитаар илэрсэн зөрчил болгоны эзэн холбогдогчийг тогтоодог болсон. Ингэснээр зөрчил болгоны араас хяналт тавьж, мөн зөрчлийн хуудсыг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Авлигатай тэмцэх газар, Төрийн албаны зөвлөлд хүргүүлдэг болж байна.

Гурав. Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудыг чадваржуулах, сургалт, судалгааны тогтолцоог бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд ажилтан, албан хаагчдын ур чадварыг дээшлүүлэх, тэдгээрийн мэргэжлийн мэдлэг, дадлагыг нэмэгдүүлэхийн тулд “Сургалт хөгжлийн стратеги 2018-2022” төлөвлөгөөг боловсруулсан бөгөөд үүний дагуу 2017, 2018 онуудад сургалтын дэлгэрэнгүй төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулан,

хэрэгжилтийг ханган ажиллалаа. Энэ төлөвлөгөөний хүрээнд давхардсан тоогоор 1602 хүнийг хамруулан 28 удаагийн сургалтыг зохион байгууллаа.

Дөрөв. Төрийн аудитын байгууллагын ажилтан, албан хаагчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилтын хүрээнд ажиллагсдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах, техник хэрэгслээр хангах, нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд анхаарч ажиллалаа.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 14.4-д “Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын цалин хөлс, урамшууллын тогтолцоо төрийн албаны тухай хууль тогтоомжийн хүрээнд өөрийн онцлогт тохирсон байх бөгөөд тэдгээрийн албан тушаалын цалингийн хэмжээг Улсын Их Хурал тогтооно” гэж заасны дагуу албан хаагчдад олгох цалингийн нэмэгдлийн хэмжээг тогтоох асуудлыг УИХ-аар хэлэлцүүлж шийдвэрлүүлсэн. Үүнээс гадна Төрийн аудитын байгууллагын ажилтны цалингийн хэмжээг тогтоох санал боловсруулан УИХ-д хүргүүлсэн бөгөөд хэлэлцүүлэхээр хүлээгдэж байна.

2017-2018 онд төрийн аудитын байгууллагаас тэтгэвэрт гарсан 14 хүнд 406.4 сая төгрөгийн нэг удаагийн тэтгэмж олгосон бөгөөд МУЕА-ын 2017 оны А/165 дугаар тушаалаар батлагдсан “Хөдөлмөрийн дотоод журам”-ын 6.3 дахь заалтын дагуу ажиллагсдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд 77 хүнд 903.0 сая, байгууллагын дотоод журмын дагуу 36 хүнд 41.7 сая төгрөгийн тусламж үзүүлжээ.

Тав. Аудитын төлөвлөлт, дотоод хяналт, чанарын баталгаажуулалтыг сайжруулах зорилтын хүрээнд Төрийн аудитын байгууллагаас 2019-2023 онд гүйцэтгэх аудитын сэдвийн төлөвлөгөөний төслийг улс орны тэргүүлэх чиглэл, өмнөх 5 жилд ТАБ-аас гүйцэтгэсэн нийцлийн болон гүйцэтгэлийн аудитын сэдэвт хийсэн дүн шинжилгээнд үндэслэн хуулийн дагуу гүйцэтгэх аудит, нийгмийн захиалгаар гүйцэтгэх аудит, төрийн аудитын байгууллагын бодлогоор гүйцэтгэх аудит гэсэн чиглэлээр сэдвүүдийг сонгон боловсруулж УИХ-ын Төсвийн Байнгын хороонд 2018 оны 02 сарын 27-ны өдөр хүргүүлсэн бөгөөд Төсвийн байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр хүлээгдэж байна. Төрийн аудитын байгууллагаас гүйцэтгэх аудитын сэдвийг сонгохдоо 2018 онд эдийн засгийн чиглэлд түлхүү анхаарах бодлого баримтласан бол 2019 онд нийгмийн асуудалд түлхүү анхаарах бодлого баримталж ажиллаж байна. Аудитын төлөвлөлтөд олон нийтийн оролцоог хангах, иргэд, олон нийтийн үнэн зөв хариулт хүссэн асуудлаар аудит хийж дүгнэлт гаргах зорилгоор Үндэсний аудитын газрын дэргэд Аудитын иргэний танхим, Хэнтий, Говь-Алтай, Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын дэргэд Аудитын иргэдийн бүлгийг 2018 оны 05 дугаар сараас байгуулан ажиллуулж байна.

2018 оноос төлөвлөгөөт жилийн аудитын сэдвийн төлөвлөгөөг өмнөх жилийн нэгдүгээр улиралд багтаан УИХ-ын Төсвийн байнгын хороогоор батлуулж, үүнийг үндэслэн өмнөх оны 12 дугаар сард дараа жилийн үйл ажиллагааны ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулдаг болсон. Энэ нь аудитын төлөвлөлтийн үе шатанд илүү их хугацааг зарцуулах, эрсдэлийг үнэн зөв тодорхойлох, аудитын зардлыг төсвийн хүрээний мэдэгдэл, төсвийн төсөлд бүрэн тусгах боломжийг бүрдүүлж аудитын чанарт мэдэгдэхүйц ахиц дэвшил гаргахад ихээхэн ач холбогдолтой арга хэмжээ болж байна.

Төсвийн төлөвлөлтийг бодитой хийхэд ихээхэн анхаарч төлөвлөгөөт жилд гүйцэтгэх нэг аудитыг нэг хөтөлбөр болгон хөтөлбөрт суурилсан төлөвлөлтийн системд шилжсэн нь төсвийн төлөвлөгөөнд аудитын зардлыг бүрэн тусгах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Зургаа. Төрийн аудитын байгууллагын төсөв, санхүү, хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэх зорилтын хүрээнд Төрийн аудитын байгууллагын төлөвлөгөөт жилийн

төсвийг хөтөлбөрт суурилан боловсруулж УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны хурлаар батлуулан Сангийн Яаманд хүргүүлдэг болсноор 2018 онд 11.5 тэрбум төгрөгийн төсөвтэй ажилласан нь өмнөх онтой харьцуулахад 23.8 хувиар нэмэгдсэн үзүүлэлт бөгөөд санхүүгийн хувьд хараат бус байдлаа ханган ажиллахад тодорхой ахиц болж буйгаараа онцлог юм.

Долоо. Гадаад харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх зорилтын хүрээнд БНХАУ-ын Үндэсний аудитын газартай харилцах харилцааг эрчимжүүлж, Индонези, Филиппин, БНСУ, ОХУ-ын Буриад зэрэг улсын аудитын дээд байгууллагуудад туршлага судлах айлчлал хийлээ.

Үндэсний аудитын газар, БНХАУ-ын Нанжин хотын Аудитын их сургууль хооронд хамтран ажиллах тухай харилцан ойлголцлын “Санамж бичиг”-т гарын үсэг зурсан бөгөөд БНСУ-ын Хяналт шалгалт ба аудитын зөвлөлтэй Хамтран ажиллах санамж бичгийн төслийг боловсруулсан байна.

Найм. Аудитын үйл ажиллагаанд мэдээлэл, технологийн дэвшлийг нэвтрүүлэх, цахим аудитын тогтолцоог бий болгох зорилтын хүрээнд

- ТАБ-ын мэдээллийн технологийг хөгжүүлэх, төрийн аудитад шинэ техник, технологийг нэвтрүүлэх, аудитыг хараат бусаар гүйцэтгэхэд шаардлагатай техник, хэрэгслээр шат дараатай хангах зорилгоор “Төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн технологийн бодлого”-ын баримт бичгийн төслийг холбогдох эрх зүйн акт, стандарт, дүрэм, журамд нийцүүлэн боловсрууллаа.
- Төрийн аудитын байгууллагын ажилтан, албан хаагчдын ажлын бүтээмжийг дээшлүүлэх, ажлын ачааллыг бууруулах аудитын үйл явцыг чанаржуулах зэрэгт техник, технологийн дэвшлийг ашиглах зорилт тавьж ажилласны дүнд АХБ-ны хөрөнгө оруулалтаар 2019 онд томоохон хөрөнгө оруулалт хийх боломжийг бүрдүүлж чадлаа.

ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЙЛАН

1

ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны тайланг Та бүхэнд өргөн мэдүүлж байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2018 онд аудитын чанар, үр өгөөжийг дээшлүүлэх зорилт дэвшүүлэн УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор баталсан аудитуудыг гүйцэтгэхэд хүн хүч, цаг хугацаа, санхүүгийн нөөцийг төвлөрүүлж ажиллалаа.

Төрийн аудитын байгууллага нь Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны 01 дугаар тогтоолоор баталсан орон тооны дээд хязгаар болох 389 ажиллагсадтайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2018 онд аудитын чанар, үр өгөөжийг дээшлүүлэх зорилтыг дэвшүүлэн хэрэгжүүлж ажиллалаа.

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үндсэн үйл ажиллагаа, түүний үр дүнг товч тоон үзүүлэлтээр харуулбал,

тоон үзүүлэлтээр харуулбал,

- Төрийн аудитын байгууллага нь санхүүгийн 3806, гүйцэтгэлийн 201, нийцлийн 97, нийт 4104 аудит хийж гүйцэтгэжээ.
- Аудитаар 18.8 их наяд төгрөгийн 23,564 алдаа, зөрчил илрүүлж үүнээс 12.2 их наяд төгрөгийн үнийн дүн бүхий 7,755 алдаа, зөрчлийг аудитын явцад залруулж бусад зөрчлийг залруулахаар акт, албан шаардлага, зөвлөмж өгөгдсөн байна.
- Тайлант онд нийт 9083 зөвлөмж өгсний 37.0 хувийг хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, 31.2 хувийг бүртгэл, тайлагнал, 10.6 хувийг арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах, 13.4 хувийг дотоод хяналтыг сайжруулахтай, 7.8 хувийг бусад асуудлаар өгсөн зөвлөмж эзэлж байгаа ба нийт өгсөн зөвлөмжийн 81.1 хувийг 2018 онд хэрэгжүүлсэн байна.
- Төрийн аудитын байгууллагаас 2018 онд 57.4 тэрбум төгрөгийн акт тогтоож, тайлант онд тогтоосон болон өмнөх оны үлдэгдлээс 28.2 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж, 13.8 тэрбум төгрөгийн орлогыг улс, орон нутгийн төсөвт оруулжээ.
- Мөн 2,202.7 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгуулах албан шаардлага өгч, тайлант онд тогтоосон болон өмнөх оны үлдэгдлээс 592.3 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгаж, 1.4 тэрбум төгрөгийн орлогыг улс, орон нутгийн төсөвт орууллаа.
- Төрийн аудитын байгууллага тайлант хугацаанд гүйцэтгэсэн нийт аудитын хүрээнд 821.7 тэрбум төгрөгийн үр өгөөжийг харилцагч байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлжээ. Ингэснээр төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны нэг төгрөгт ногдох үр өгөөж 72.1 төгрөг болсон байна.
- Зөрчил гаргасан 617 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, 75 албан тушаалтны асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлжээ.

2

УДИРДЛАГА, БҮТЭЦ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Үндэсний аудитын газрын бүтэц, зохион байгуулалт, бүтцийн нэгжүүдийн чиг үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэл, орон тоог шинэчлэн боловсруулж МУЕА-ын 2018 оны А/55 дугаар тушаалаар, Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын бүтэц, зохион байгуулалт, чиг үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэл, орон тоо, албан тушаалын жагсаалтыг шинэчлэн МУЕА-ын 2018 оны А/138 дугаар тушаалаар тус тус өөрчлөн зохион байгуулж үйл ажиллагаа явуулж байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь заалтыг үндэслэн Төрийн аудитын байгууллагаас 2018 онд гүйцэтгэх аудитын сэдвийг Төсвийн байнгын хороогоор хэлэлцүүлж 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор батлуулсан.

Төрийн аудитын тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах Төрийн аудитын байгууллагын ажилтан, албан хаагчдын цалин хөлс, урамшууллын тогтолцоог боловсронгуй болгох зорилгоор Төрийн албаны тухай хууль тогтоомжийн хүрээнд “ТАБ-ын албан хаагчид төрийн алба хаасан хугацааны нэмэгдэл олгох журам”, “ТАБ-ын албан хаагчид албан ажлын онцгой нөхцөлийн нэмэгдэл олгох журам”, “ТАБ-ын албан хаагчид мэргэшлийн зэргийн нэмэгдэл олгох түр журам”-уудыг тус тус батлуулан мөрдөн ажиллаж байна.

Монгол Улсын төрийн байгууллагууд болон Төрийн аудитын байгууллагын нэрийн өмнөөс гэрээний үндсэн дээр аудитын үйл ажиллагаа явуулж байгаа аливаа хуулийн этгээд хувийн хэвшлийнхэнд сахилга бат, хариуцлагыг тооцохоор Хараат бус аудитын хуулийн этгээдийн хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх, тайлагнах заавар, аргачлалыг боловсруулан МУЕА-ын 2018 оны А/64 дүгээр тушаалаар батлуулж, Хувийн аудитын компаниудын ажлын гүйцэтгэлийн үнэлгээнээс хамааруулан цаашид ямар арга хэмжээ авах талаар тодорхой дурдаж өгсөн.

Төрийн аудитын байгууллагын удирдах ажилтны зөвлөгөөнийг 2018 оны 3 дугаар сарын 19-20-ны өдрүүдэд Улаанбаатар хотод зохион байгуулсан бөгөөд тус зөвлөгөөнд ҮАГ-ын удирдлага болон орон нутаг дахь Төрийн аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор нарын бүрэлдэхүүнтэй нийт 35 албан хаагч оролцож, ТАБ-ын 2017 оны ажлын үр дүнг хэлэлцэж, 2018 оны зорилго, зорилтоо тодорхойлсон.

Төрийн аудитын байгууллага болон иргэд олон нийт, төрийн бус байгууллагуудын хамтын ажиллагааны тогтолцоог бий болгох, Төрийн аудитын чанар, үрдүнг дээшлүүлэх, тэдгээрийг төрийн аудитын үйл ажиллагаанд татан оролцуулах, ил тод нээлттэй үнэн зөв мэдээллийг хүргэх зорилгоор Нийслэл, Говь-Алтай болон Хэнтий аймаг дахь ТАГ-ын дэргэдэх Аудитын иргэдийн бүлгийг 2018 онд нээн ажиллуулж байгаа ба төрийн аудитын байгууллагатай хамтарч ажиллах Мэргэжлийн холбоод, хараат бус аудитын байгууллага, төрийн бус байгууллага, зөвлөх инженерийн судалгааг тогтмол баяжуулж, холбогдох дүн шинжилгээг хийж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын чадавхийг бэхжүүлэх, албан хаагчдын мэргэшил, ур чадварыг дээшлүүлэх ажлын хүрээнд хэд хэдэн төсөл арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр санал хүргүүлээд байна.

Төрийн аудитын байгууллагын 2017 оны үйл ажиллагааны тайлан болон статистик мэдээг холбогдох журмын дагуу нэгтгэн боловсруулж, Төсвийн байнгын хороо, УИХ-ын чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар тус тус хэлэлцүүлж, Төсвийн байнгын хорооны “Төрийн аудитын байгууллагын талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” 09 дугаар

тогтоол гарган хэрэгжүүлж ажиллаж байна.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны ерөнхий төлөвлөгөөнд 8 хөтөлбөрийн 95 дэд арга хэмжээ тусгагдсанаас 90.0 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Тайлант хугацаанд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын дэргэдэх Удирдлагын зөвлөл нийт 20 удаа хуралдаж, 71 асуудал, Аудитын зөвлөл нийт 24 удаа хуралдаж, давхардсан тоогоор 57 асуудлыг хэлэлцэн тодорхой шийдвэр, чиглэл гарган ажилласны дээр Үндэсний аудитын газрын бүтцийн нэгжүүдийн дарга, захирал нарын оролцоотой Шуурхай зөвлөгөөнийг 7 хоног бүрийн Даваа гаригт хийж өнгөрсөн 7 хоногт хийсэн ажлын үр дүнг хэлэлцэж, дараа 7 хоногт хийх ажлын талаар чиглэл, үүрэг даалгавар өгч ажиллаж хэвшлээ.

3

ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН ШИНЭЧЛЭЛ

Төрийн аудитын тогтолцооны хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож сайжруулах чиглэлээр дараах ажлууд хийгдсэн байна. Үүнд:

- “Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг”-ийн төсөл боловсруулах, УИХ-д өргөн барих чиг үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж бодлогын баримт бичгийн төслийг холбогдох хууль, журмын дагуу хавсралт маягтуудын хамт боловсруулж дуусган тогтоолын төсөл санаачлагчдад хүргүүлэв. Мөн бодлогын баримт бичгийн төслийг ЗГХЭГ болон УИХ-ын Тамгын газар хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулж www.parliament.mn цахим хаягт хуулийн хугацаанд нь байршуулж, холбогдох саналын дагуу зарим өөрчлөлтийг оруулснаар төсөл санаачлагчид Монгол Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлж, тус баримт бичгийг УИХ-ын Төсвийн байнгын хороогоор хэлэлцэх эсэх талаар хэлэлцүүлэн дэмжүүлж, УИХ-аар хэлэлцүүлэхэд бэлэн болгосон.
- Төрийн аудитын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг УИХ-аар хэлэлцүүлж батлуулах ажлын хүрээнд хуулийн төслийн анхны төслийг бэлэн болгож Нээлттэй нийгэм форумтай хамтран Төрийн бус байгууллагуудын төлөөллөөр хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулсан. “Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг”-ийг УИХ-аар батлуулсаны дараа Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэхээр хүлээгдэж байна.
- Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд төрийн аудитын талаар тусгах санал боловсруулах ажлын хэсгийг МУЕА-ын тушаалаар байгуулан ажиллуулсан. Ажлын хэсгээс Монгол Улсын Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтөд төрийн аудитын талаар тусгах хэрэгцээ, шаардлагын судалгаа хийж, үндэслэлийг боловсруулан Үндсэн хуулийн 25 дугаар зүйлд 3 заалт бүхий нэмэлт оруулах санал боловсруулан УИХ-ын Үндсэн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах ажлын хэсэг, УИХ-ын гишүүдэд хүргүүлээд байна.
- Аудитын үйлчилгээний төлбөрийн жишиг үнэ Сангийн сайдын 2007 оны 213 дугаар тушаалаар батлагдсан байсан бөгөөд үнэ батлагдах үеийн үнэ тариф, хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ, валютын ханш болон шатахуун, ашиглалтын зардал зэрэг суурь зардлууд их хэмжээгээр өссөнтэй холбоотойгоор аудитын үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээг үндэслэлтэй, бодитой тогтоож, баталгаажуулах шаардлагатай байсан тул аудитын үйлчилгээний төлбөрийн хэмжээ, жишгийг шинэчлэн тогтоох саналыг Сангийн сайдад хүргүүлэн Сангийн сайдын 2018 оны 251 дугаар тушаалаар Төрийн аудитын байгууллагаас санхүүгийн тайлангийн аудит хийхэд баримтлах аудитын үйлчилгээний жишиг үнийн хэмжээг шинэчлэн баталгаажуулсан болно.

Дээрхээс гадна байгууллагын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх Үндэсний аудитын газрын хараат бус байдал ба хууль эрх зүйн орчинг төгөлдөржүүлэх стратегийн зорилтын хүрээнд дараах ажил үйлчилгээг гүйцэтгэлээ. Үүнд:

- Төрийн аудитын байгууллагын стандарт бий болгох асуудлаар эрх зүйн орчинг судалж, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн шинэчлэн найрууллага 2017 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдөр УИХ-аар батлагдсантай холбогдуулан хуульд нийцүүлэн зохион байгуулахаар АДБОУС-ын орчуулгын төслийг Стандартчилал хэмжил зүйн газарт албан бичгээр санал авахаар хүргүүлсэн. Үндэсний аудитын газраас АДБОУС-ын суурь стандартуудыг орчуулан холбогдох өөрчлөлтийг хийж, цаашид хэрхэн хэрэгжүүлэх арга зүйн зөвлөмжийг үндэслэн асуудлыг шийдвэрлэхээр хүлээгдэж байна.
- Үндэсний аудитын газар нь санхүүгийн тайлангийн тулгуур зарчим, бодлого, арга зүйг олон улсын жишиг, стандартад нийцүүлэн “Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам”-ыг шинэчлэн боловсруулж МУЕА-ын 2018 оны А/124 дүгээр тушаалаар баталгаажуулж, Захиргааны хэм хэмжээний актын улсын нэгдсэн санд 2018 оны 3910 дугаарт бүртгүүлэв.
- “ТАБ-ын үйл ажиллагааны тайлан болон статистик мэдээг боловсруулж, тайлагнах журам”-д нэмэлт өөрчлөлт оруулан, журмын хавсралтуудыг шинэчлэн боловсруулж МУЕА-ын А/235 дугаар тушаалаар баталгаажуулав.
- Төрийн аудитын байгууллагаас гүйцэтгэж байгаа аудитын үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн хараат бус шинжээч, мэргэжилтэнг гэрээгээр ажиллуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах үндэслэлээр “Төрийн аудитын байгууллагаас гүйцэтгэж байгаа аудитын үйл ажиллагаанд хөндлөнгийн хараат бус шинжээч, мэргэжилтнийг сонгон шалгаруулах, ажлын гүйцэтгэл, тайлагналд хяналт тавих, гүйцэтгэлийг хүлээн авах журам”-ыг шинээр боловсруулан МУЕА-ын 2018 оны А/173 тоот тушаалаар баталгаажуулан албан хэрэгцээнд мөрдөн ажиллаж байна.
- АДБ-ын олон улсын стандарт 40-ын дагуу аудитын дээд байгууллагууд үйл ажиллагаандаа чанарын хяналтын тогтолцоог бүрдүүлж, ажиллахыг удирдамж болгосны дагуу ТАБ нь өөрийн үйл ажиллагааны онцлог болон олон улсын аудитын дээд байгууллагуудын холбооны гишүүн орны хувьд аудитын үйл ажиллагааны чанарын хяналтын үйл ажиллагааг зохицуулах бодлого, дүрэм, журам боловсруулах хэрэгцээтэй байдаг бөгөөд үүний хүрээнд Чанарын баталгаажуулалтын болон Чанарын хяналтын журмыг МУЕА-ын 2018 оны А/213, А/221 тоот тушаалаар тус тус шинэчлэн батлуулж мөрдөн ажиллаж байна.

Түүнээс гадна “Хараат бус аудитын хуулийн этгээдийн хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын ажлын гүйцэтгэлийг үнэлэх, тайлагнах заавар”, “Газрын тосны өртөг нөхөгдөх зардлыг баталгаажуулах аудитын заавар”, “Гүйцэтгэлийн аудитад түүвэрлэлтийг ашиглах заавар”, “Гүйцэтгэлийн аудитад нотлох зүйлийг үнэлэх, дүн шинжилгээ хийх хийх заавар”-уудыг тус тус шинээр боловсруулан батлуулжээ.

Мөн “Харилцагч талуудын оролцооны стратеги 2019-2022” баримт бичгийг шинээр боловсруулж батлуулахад бэлэн болоод байна.

4 САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Төрийн аудитын байгууллага нь шалгагдагч байгууллагын санхүүгийн тайланг нягтлан бодох бүртгэлийн нийтээр хүлээн зөвшөөрсөн зарчмууд, нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын болон үндэсний стандартад нийцүүлэн үнэн зөв гаргасан эсэх талаар дүгнэлт гаргаж баталгаажуулах үндсэн чиг үүргийнхээ хүрээнд 2017 оны санхүүгийн тайлангийн аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

Тайлант онд төрийн аудитын байгууллага хуулиар тодорхойлсон чиг үүргийнхээ дагуу улс, орон нутгийн төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, төсөл хөтөлбөрийн 6536 санхүүгийн тайланд аудит хийхээс 3806 санхүүгийн тайланд бие дааж аудитын дүгнэлт гаргасан бол 369 байгууллагад итгэл үзүүлж, 2312 тайланг түүвэрт хамруулж, 49 байгууллагад аудит хийгээгүй байна.

Бие дааж дүгнэлт гаргасан 3806 аудитаас 2451 буюу 64.4 хувийг төрийн аудитын байгууллага гүйцэтгэсэн бол 1355 буюу 35.6 хувийг хараат бус аудитын хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлсэн байна.

3806 - ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГА

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар 3806 байгууллагад өгсөн санал дүгнэлтийн 3293 буюу 86.5 хувийг зөрчилгүй, 459 буюу 12.1 хувийг хязгаарлалттай, 27 буюу 0.7 хувийг сөрөг санал дүгнэлт эзэлж, 27 буюу 0.7 хувьд нь дүгнэлт гаргахаас татгалзсан нь өнгөрсөн онтой харьцуулахад зөрчилгүй санал дүгнэлтийн хувь 3.1 пунктээр буурч, хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн хувь 2.8, санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан санал дүгнэлтийн хувь 0.2 пунктээр тус тус өссөн байна.

Зураг 1: Санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн дүгнэлт

Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 14,006.8 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлснээс 12,109.9 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг санхүүгийн тайланд залруулан тусгуулсан бөгөөд өнгөрсөн оноос илрүүлсэн алдаа, зөрчил 5,896.4 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

Тайлант онд санхүүгийн тайлангийн аудитын нийт илрүүлэлтийн 92.4 хувийг НББ, тайлагналтай, 2.8 хувийг хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй, 2.3 хувийг дотоод хяналт, хариуцлагатай, 1.3 хувийг арвилан хэмнэлт, үр ашиг, үр нөлөөтэй, 1.2 хувийг бусад асуудалтай холбоотой илрүүлэлт эзэлж байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас тайлант онд өгсөн 6943 зөвлөмж, өмнөх онуудын үлдэгдэл 1763, нийт 8706 зөвлөмжийн 93.2 хувийг хэрэгжүүлж өмнөх оноос шилжиж ирсэн болон тайлант оны нийт 588 зөвлөмжийн үлдэгдэлтэй байна.

Тайлант онд тогтоосон 10.6 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 6.0 тэрбум төгрөг, нийт 16.6 тэрбум төгрөгийн актаас 2018 онд 11.0 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж, 0.1 тэрбум төгрөгийн акт хасагдаж, 5.3 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Мөн тайлант онд өгсөн 905.6 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 670.2 тэрбум төгрөг, нийт 1,575.8 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 2018 онд 232.0 тэрбум төгрөгийг барагдуулж, 287.9 тэрбум төгрөгийн албан шаардлага хасагдаж, 1,055.9 тэрбум төгрөгийн үлдэгдэлтэй байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас тогтоосон төлбөрийн актаас 9.4 тэрбум төгрөг, өгсөн албан шаардлагаас 1.0 тэрбум, нийт 10.4 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн нь өмнөх оны төсөвт төвлөрүүлсэн дүнгээс 1.6 дахин нэмэгдсэн байна.

2018 онд хийгдсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын үр дүнд нийт 619.0 тэрбум төгрөгийн санхүүгийн үр өгөөжийг холбогдох байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлсэн байна. Тайлант онд нийт 3087 үр өгөөж бүртгэснээс 675 нь санхүүгийн бус үр өгөөж байна.

Үндэсний аудитын газраас гүйцэтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитуудын талаар:

4.1 ЗАСГИЙН ГАЗРЫН 2017 ОНЫ САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН

Төрийн аудитын байгууллага Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.7¹ болон Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.10.2² дахь заалтын дагуу Засгийн газрын 2017 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд аудит хийж, тайланг хуульд заасан хугацаанд УИХ-д хүргүүлсэн болно.

Аудитын хамрах хүрээний хувьд Засгийн газрын 2017 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан болон тус тайланд нэгтгэгдсэн 54 төсвийн ерөнхийлөн захирагч, 4552 төсвийн байгууллага, төрийн сан, Засгийн газрын 22 тусгай сан, 547 төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, 90 төсөл, хөтөлбөр, 955 хөрөнгө оруулалт, орон нутгийн хөгжлийн сан болон бусад зардлын тайлан, нийт 6166 санхүүгийн тайланг хамруулсан байна.

Аудитаар 3.5 тэрбум төгрөгийн өр төлбөрийг улсын төсвийн орлогоор хүлээн зөвшөөрөөгүй, 7.2 тэрбум төгрөгөөр урт хугацаат хөрөнгө оруулалтыг дутуу тусгасан, 62.6 тэрбум төгрөгийн авлага, өглөгийн цэвэрлэх бичилтийг дутуу хийсэн алдааг залруулж, Сангийн яамны Төрийн сангийн газарт зөрчлийг арилгах 929.0 тэрбум төгрөгийн албан шаардлага өгч, Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 4, Сангийн сайдад 4, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын даргад 2 зөвлөмж хүргүүлсэн.

Засгийн газрын 2017 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд тайлагнасан үлдэгдэл, ажил гүйлгээнүүдийг холбогдох хууль, стандарт түүнд нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан заавар, журмуудын дагуу алдаагүй, үнэн зөв илэрхийлсэн гэж үзэж “Зөрчилгүй” санал дүгнэлт гаргасан.

¹ Улсын нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын жилийн эцсийн санхүүгийн нэгдсэн тайланд аудит хийх
² төрийн аудитын төв байгууллага нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэл, Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд нэг сарын дотор аудит хийж, Засгийн газар, Улсын Их Хуралд хүргүүлэх

4.2 МОНГОЛ УЛСЫН 2017 ОНЫ НЭГДСЭН ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙСЭН АУДИТ

Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.10.2 дахь заалтын дагуу Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлд тус хуульд заасан цаглаварт хугацаанд аудит хийлээ.

Аудитаар Засгийн газраас ирүүлсэн Монгол Улсын 2017 оны нэгдсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд тусгасан 7,958.3 тэрбум төгрөгийн нийт орлого ба тусламж, 9,017.3 тэрбум төгрөгийн нийт зарлага ба цэвэр зээлийн гүйцэтгэлийг баталгаажуулав.

Аудитын дүн, дүгнэлтэд үндэслэн Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 3, Сангийн сайдад 5, Татварын ерөнхий газрын даргад 1 асуудлаар тус тус зөвлөмж өглөө.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны А/137 дугаар тушаалаар баталгаажуулан, Улсын Их Хурал, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Сангийн яаманд тус тус хүргүүлэв.

4.3 ТӨСВИЙН ШУУД ЗАХИРАГЧДЫН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны А/04 дүгээр тушаалаар батлагдсан хуваарийн дагуу 31 төсвийн шууд захирагчийн 2017 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Үндэсний аудитын газраас аудитад хамрагдсан шууд захирагчийн 28 тайланд “Зөрчилгүй”, 3 тайланд “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт гаргав.

Хараат бус аудитын компаниудын гэрээгээр гүйцэтгэсэн төсвийн 103 шууд захирагчийн 2017 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудитын чанарын хяналтыг хэрэгжүүлсэн болно.

4.4 ТӨСВИЙН ТӨВЛӨРҮҮЛЭН ЗАХИРАГЧДЫН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАН, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР:

Үндэсний аудитын газар нь 18 төсвийн төвлөрүүлэн захирагчийн 2017 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийж, 16 “Зөрчилгүй”, Шинжлэх ухааны академи, Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх ерөнхий газарт “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт гаргасан.

Төсвийн төвлөрүүлэн захирагчдад аудитын тайлан, гэрчилгээг гардуулах арга хэмжээг тухайн байгууллагын санхүүгийн ажилтнуудыг байлцуулан зохион байгуулж, аудитаар илэрсэн алдаа зөрчлийн талаар болон цаашид анхаарч ажиллах асуудлуудыг танилцуулав.

4.5 ТӨСВИЙН ЕРӨНХИЙЛӨН ЗАХИРАГЧДЫН САНХҮҮГИЙН НЭГТГЭСЭН ТАЙЛАНД ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР:

Тайлант хугацаанд нийт 31 ТЕЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд аудит хийж, 27 ТЕЗ-ийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд “Зөрчилгүй”, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн даргын эрхлэх асуудлын хүрээний байгууллагуудын санхүүгийн нэгтгэсэн тайланд “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт гаргасан болно.

4.6 ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТУСГАЙ САНГУУДЫН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНД ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР:

Засгийн газрын 12 тусгай санд Санхүүгийн аудитын газар, 2 тусгай санд хараат бус аудитын хуулийн этгээд, 8 тусгай санг түүврээр санхүүгийн тайлангийн аудитад хамруулснаас 10 тусгай сангийн санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй”, Боловсролын зээлийн сан, Шинжлэх ухаан, технологийн сан, Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн санхүүгийн тайланд “Хязгаарлалттай”, Жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх сангийн санхүүгийн тайланд “Сөрөг” санал, дүгнэлт гаргав.

4.7 ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИТ АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН АУДИТ

Нийт 111 төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн санхүүгийн тайлан аудитад хамрагдсанаас, 95 тайлан “Зөрчилгүй”, 14 тайлан “Хязгаарлалттай”, 1 тайлан “Сөрөг”, 1 тайланд “Санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан” санал дүгнэлт гаргалаа.

Санхүүгийн аудитын газар нь Дипломат байгууллагын үйлчилгээг эрхлэх газар, “Төрийн орон сууцны корпораци” ТӨҮГ, ИНЕГ-ын Үйлдвэрлэл нисэх хөдөлгөөний албаны 3 тайланд аудит хийснээс “Зөрчилгүй” санал дүгнэлт гаргалаа.

4.8 ТӨСӨЛ, ХӨТӨЛБӨРИЙН АУДИТ

Төсвийн тухай хуульд заасан цаглабарт хугацаанд Санхүүгийн аудитын газар 4 төсөл хөтөлбөрийн нэгжийн 2017 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийж, 2 тайланд “Зөрчилгүй”, 2 тайланд “Хязгаарлалттай” санал дүгнэлт гаргав.

Хараат бус аудитын компаниар төсөл хөтөлбөрийн 29 нэгжийн 2017 оны санхүүгийн тайлангийн аудитыг гэрээгээр гүйцэтгүүлж, чанарын хяналтыг хэрэгжүүлж, гэрчилгээ олгосон.

4.9 МОНГОЛ УЛСААС ГАДААД ОРОНД СУУГАА ДТГ-УУДЫН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНД ХИЙСЭН АУДИТЫН ТАЛААР:

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1, 18 дугаар зүйлийн 18.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Монгол Улсаас гадаад оронд суугаа 24 Дипломат төлөөлөгчийн газруудын 2016 оны сүүлийн хагас жил, 2017 он, 2018 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд санхүүгийн тайлангийн аудитыг хийлээ.

Аудитаар нийт 10,077.5 мянган ам.долларын алдаа, зөрчил илрүүлж, 188.0 мянган ам.долларын алдааг аудитын явцад залруулж, 739.6 мянган ам.долларыг улсын төсөвт төлүүлэхээр төлбөрийн акт тогтоож, 4,101.3 мянган ам.долларын алдаа зөрчлийг арилгах, давтан гаргахгүй байх талаар холбогдох ДТГ-дад 17, Гадаад харилцааны яаманд 3, ТӨБЗГ-т 1 албан шаардлага, 5,048.6 мянган ам.долларын алдаа зөрчлийг давтан гаргахгүй ажиллах нийт 125 зөвлөмж өгсөн.

Аудитад Монгол Улсаас гадаад оронд суугаа ЭСЯ 16, Ерөнхий консулын газар 8 хамрагдсанаас 12 ДТГ-ын 2017 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй”, 11 ДТГ-ын тайланд “Хязгаарлалттай”, 1 ДТГ-ын тайланд “Сөрөг” санал дүгнэлт гаргав.

4.10 ХАРААТ БУС АУДИТЫН ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭЭР ГЭРЭЭГЭЭР ГҮЙЦЭТГҮҮЛСЭН АУДИТЫН ТАЛААР:

Үндэсний аудитын газар нь Төрийн аудитын тухай хуулийн 18.5-д “Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн тайланд аудит хийх чиг үүргээ аудитын бусад байгууллагаар гэрээний үндсэн дээр гүйцэтгүүлж болно” гэж заасны дагуу 56 аудитын компанитай гэрээ байгуулан 103 төсвийн шууд захирагч, засгийн газрын 2 тусгай сан, төсөл хөтөлбөрийн 29 нэгж, 108 төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээдийн 2017 оны санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгүүлж, чанарын хяналтыг хэрэгжүүлэн, санал дүгнэлт гаргаж, гэрчилгээг олгосон.

Нийт 242 санхүүгийн тайланд гэрээгээр аудит хийлгэснээс 218 санхүүгийн тайланд “Зөрчилгүй”, 22 санхүүгийн тайланд “Хязгаарлалттай”, 1 тайланд “Сөрөг”, 1 санхүүгийн тайланд “Санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан” санал дүгнэлт гаргалаа.

Аудитаар 0.5 тэрбум төгрөгийн 43 акт, зөрчлийг давтан гаргахгүй байх 65.4 тэрбум төгрөгийн 89 албан шаардлага, нийт 682 зөвлөмж өгсөн байна.

4.11 БУСАД АУДИТЫН ТАЛААР

1. Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/174 дүгээр тушаалын дагуу МУЕА-ын орлогч бөгөөд тэргүүлэх аудитораар ахлуулсан ажлын хэсэг Монгол Улсын 2019 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд санал, дүгнэлт боловсруулсан бөгөөд УИХ-ын 2018 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдрийн нэгдсэн чуулганаар Монгол Улсын 2019 оны нэгдсэн төсвийн төсөлд дүгнэлт өгснийг хэлэлцүүлж, УИХ-ын дарга болон УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Сангийн яаманд хүргүүлээ.
2. АТГ, ЦЕГ, ТЕГ, ШШГЕГ-ын гүйцэтгэх ажлын зардалд аудит хийж аудитын тайланг дээрх байгууллагуудад болон УИХ-ын Тусгай хяналтын дэд хороонд хүргүүлэв.
3. Төсвийн захирагчдын 2018 оны эхний хагас жилийн санхүүгийн тайлангийн завсрын аудитаар хэрэгжүүлэх аудитын үе шатны ажилбарууд, анхаарах асуудлын жагсаалт, аудит хийх хуваарийн дагуу ҮАГ болон тендерт шалгарсан хараат бус аудитын компаниуд завсрын аудит хийв.
4. Төсвийн ерөнхийлөн захирагч болон түүний харьяа байгууллагуудын удирдлага, санхүүгийн ажилтнуудтай уулзалт хийж, 2017 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар тогтоосон акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг үнэлсэн аудитын дүнг танилцуулан, цаашид анхаарах асуудлын талаар үүрэг чиглэл өгсөн.

5 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

Төрийн аудитын байгууллага нь шалгагдаж буй байгууллага чиг үүргээ хэрэгжүүлэхдээ өөрийн нөөцийг хэрхэн арвигч хямгач, үр ашигтай бөгөөд үр нөлөөтэй ашиглаж байгааг шалгаж, дүгнэлт, зөвлөмж өгөх үндсэн чиг үүргийнхээ хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хорооны 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор баталсан сэдэв, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн 2018 оны А/06 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө, сэдэв батлах тухай”, А/125 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө шинэчлэн батлах тухай” төлөвлөгөөнүүдийг үндэслэсэн гүйцэтгэлийн аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

Зураг 2: ТАБ-аас төлөвлөсөн, гүйцэтгэсэн гүйцэтгэлийн аудит, хамрагдсан байгууллага, тоогоор

2018 онд баталсан аудитын сэдэв, төлөвлөгөөний хүрээнд 184 аудитыг төлөвлөсөн боловч гүйцэтгэлээр 201 аудитыг 6189 /давхардсан тоогоор/ байгууллагыг хамруулан хийсэн.

Төрийн аудитын байгууллага гүйцэтгэлийн аудитаар нийт 4,191.5 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлснээс 11.8 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг залруулсан бөгөөд өнгөрсөн оноос илрүүлсэн алдаа, зөрчил 1,545.4 тэрбум төгрөгөөр өссөн байна.

Тайлант онд гүйцэтгэлийн аудитын нийт илрүүлэлтийн 52.8 хувийг хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, 7.2 хувийг арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах, 6.6 хувийг дотоод хяналтыг сайжруулахтай, 2.9 хувийг бүртгэл, тайлагнал, 30.5 хувийг бусад асуудал эзэлж байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас гүйцэтгэлийн аудитаар тайлант онд өгсөн 1318 зөвлөмж, өмнөх онуудын үлдэгдэл 412, нийт 1730 зөвлөмжийн 52.9 хувийг хэрэгжүүлж өмнөх оноос шилжиж ирсэн болон тайлант оны нийт 814 зөвлөмжийн үлдэгдэлтэй байна.

Тайлант онд тогтоосон 34.1 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 4.2 тэрбум төгрөг, нийт 38.3 тэрбум төгрөгийн актаас 2018 онд 4.1 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж, 2.4 тэрбум төгрөгийн акт хасагдаж, 31.8 тэрбум төгрөгийн актын үлдэгдэлтэй байна. Тухайн онд болон өмнөх онуудад тогтоосон актаас 3.6 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Зураг 3: ТАБ-аас хийсэн гүйцэтгэлийн аудитаар тогтоосон актын мэдээ, тэрбум төгрөгөөр

Мөн тайлант онд өгсөн 1,019.0 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 52.7 тэрбум төгрөг, нийт 1,071.7 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 2018 онд 150.1 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагыг барагдуулж, 1.0 тэрбум төгрөгийн албан шаардлага хасагдаж, 920.6 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагын үлдэгдэлтэй байна.

2018 онд хийгдсэн гүйцэтгэлийн аудитын үр дүнд нийт 127.6 тэрбум төгрөгийн санхүүгийн үр өгөөжийг холбогдох байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлсэн байна. Тайлант онд нийт 542 үр өгөөж бүртгэснээс 145 нь санхүүгийн бус үр өгөөж байна.

Үндэсний аудитын газраас гүйцэтгэсэн гүйцэтгэлийн аудитуудын талаар:

5.1 ТАТВАРЫН ХӨНГӨЛӨЛТ, ЧӨЛӨӨЛӨЛТИЙН БОДЛОГО, ТҮҮНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Аудитаар татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтийн хуулийн хэрэгжилт, үр дүнд тооцоо судалгаа хийж, үнэлэлт дүгнэлт өгдөггүй, мэргэжлийн болон хариуцсан байгууллагаас татварын хөнгөлөлт, чөлөөлөлтөд тавих дотоод хяналт хангалтгүй, мэдээ, тайлангийн уялдааг хангаагүй, олон нийтэд мэдээлэл хүргэх ажил ил тод бус, татваргүй барааны дэлгүүр ажиллуулах зөвшөөрлийг олгохдоо хууль зөрчиж, сонгон шалгаруулалт явуулаагүй байсан байна.

Аудитаар 1.4 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгах 4 асуудлаар 3 албан шаардлага, 7.6 сая төгрөгийн төлбөрт акт бичсэн байна.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны А/46 дугаар тушаалаар аудитын тайлан баталгаажсан бөгөөд аудитын мөрөөр гүйцэтгэсэн ажлын дүнг 2019 оны 1 дугаар улиралд багтаан ирүүлэхийг холбогдох талуудад зөвлөсний дотор зөрчлийг арилгах, цаашид хэрэгжүүлэх арга хэмжээг Монгол Улсын Ерөнхий сайд, Сангийн сайд болон Гааль, Татварын ерөнхий газрын дарга нарт нийт 14 зөвлөмж, 2 акт, 3 албан шаардлагыг өгч, зөрчилтэй 1 асуудлыг шалгуулахаар хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн байна.

5.2 ХУУЛЬ САХИУЛАХ БАЙГУУЛЛАГЫН ГЭМТ ХЭРГЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ЧИГ ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Аудитаар гэмт хэргийн шалтгаан нөхцөлийг судлах чиг үүргийг прокурорын болон цагдаагийн байгууллага давхардуулан гүйцэтгэж байгаа нь хөрөнгө, нөөцийг үр ашиггүй зарцуулах эрсдэл үүсгэсэн, мөн гэмт хэргийн шалтгаан нөхцөлийн судалгааг нэгтгэж, нэгдмэл байдлаар дүн шинжилгээ хийж, дүгнэлт гаргах, бодлого боловсруулах чиг үүргийг орон тооны бус бүтцэд харьяалуулснаас шалтгаалж, тус үйл ажиллагаа байнгын бөгөөд тасралтгүй ажиллаж чадахгүй, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх талаар нэгдмэл бодлогогүй байгааг онцолсон байна.

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/45 дугаар тушаалаар баталгаажуулсан бөгөөд тайланг Засгийн газар, ХЗДХЯ, Сангийн сайд, аймаг, нийслэлийн ИТХ-д хүргүүлж зөвлөмжийн хэрэгжилтийг 2019 оны I улиралд багтаан тайлагнах, санхүүгийн төлбөр тооцоо, зарцуулалттай холбоотой 1 албан шаардлага өгсөн бөгөөд Ерөнхий сайдад 1, ХЗДХ-ийн сайдад 6, Сангийн сайдад 3, аймаг, нийслэлийн ИТХ-ын дарга нарт тус бүр 3 зөвлөмж өгсөн байна.

5.3 НӨАТ-ЫН БУЦААН ОЛГОЛТЫН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

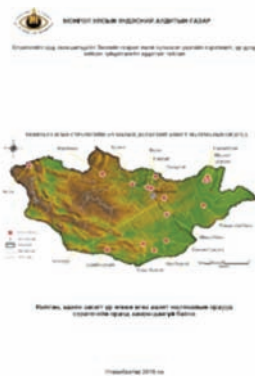

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 А/108 дугаар тушаалаар баталгаажуулсан байна.

Аудитаар НӨАТ-ын буцаан олголтын бодлогыг хэрэгжүүлэх эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, түүний үр нөлөөг сайжруулах шаардлагатай байгааг, Сангийн яам, ТЕГ-ын дотоод хяналт хангалтгүй, Маргаан таслах зөвлөл бие даасан, хараат бусаар ажиллах эрх зүйн орчин бүрдээгүй байгааг онцлон дүгнэсэн байна.

Илрүүлсэн зөрчил, аудитын дүгнэлтэд үндэслэн Сангийн сайдад 4, Татварын ерөнхий газрын даргад 5, Татварын албаны дэргэдэх татварын Маргаан таслах зөвлөлд 2 заалт бүхий зөвлөмж өгсөн байна.

5.4 СТРАТЕГИЙН ОРД ЭЗЭМШИГЧДИЙН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ӨМНӨ ХҮЛЭЭСЭН ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН

Аудитад УИХ-ын 2007 оны 27, 2015 оны 11 дүгээр тогтоолоор батлагдсан стратегийн ач холбогдол бүхий 14 орд, мөн тогтоол батлагдсанаас хойш нөөц илэрсэн 39 орд, шинээр болон шинэчлэн нөөц тогтоогдсон 4 орд, нийт 57 орд хамрагдаж, зарим ордоос дээж авч, лабораторийн шинжилгээнд хамруулж, үр дүнг тооцсон байна. Аудитын тайланд:

- Нөөц нь илэрсэн ордуудын нөөцийг нарийвчлан тогтоож, ач холбогдол бүхий ашигт малтмалын ордод хамааруулах саналыг хүргүүлсэн байсан боловч шийдвэрлэх явц удаашралтай байгааг,
- Стратегийн ордын төрийн эзэмшлийн хувь хэмжээ, талбайн хил хязгаар тогтоох санал дэвшигдсэн ч шийдвэрлэгдээгүй байгааг,
- Улсын төсвийн хөрөнгөөр хайгуулын ажилд гарсан зардлын нөхөн төлбөрийн төлөлтөд тавих хяналт хангалтгүй байгааг,
- Зарим тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид байгаль орчныг хамгаалах талаар хуульд заасан үүргээ бүрэн хэрэгжүүлэхгүй байгааг тус тус хөндөж Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 оны Н/64 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан холбогдох байгууллагуудад нууцын журмаар хүргүүлсэн.

5.5 "ТОСК" ТӨҮГ-ЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН АУДИТ

“Төрийн орон сууцны корпорац” төрийн өмчит үйлдвэрийн газрын үйл ажиллагаанд хийсэн аудитаар чиг үүрэг, үйл ажиллагааны зорилгыг холбогдох хууль, тогтоомж, төрөөс баримтлах бодлоготой уялдуулан оновчтой тодорхойлоогүй, бүтэц, орон тоог чиг үүрэг, үйл ажиллагааны зорилгод нийцүүлэн зохион байгуулаагүй, хэтийн болон стратеги төлөвлөгөөг байгууллагын чиг үүрэг, зорилгод нийцүүлэн зохистой төлөвлөөгүй, хэрэгжүүлсэн гэх төсөл, хөтөлбөрүүд нийгэм, эдийн засгийн үр ашиггүй, бодит боломж, тооцоо, судалгааг хийгээгүй, хэрэгжилт, үр дүнг тооцож үнэлэх тогтолцоогүйгээс төлөвлөгөөт зорилт 58 хувиар тасарч, дутуу орхигдсон

барилгуудын нийгэм, эдийн засагт бодитой үр өгөөж үзүүлээгүй байгааг дүгнэсэн байна.

Алдаа, зөрчлийг арилгуулах чиглэлээр Монгол Улсын Ерөнхий сайд, Барилга, хот байгуулалтын сайд болон Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газрын дарга, “Төрийн орон сууцны корпорац” ТӨҮГ-ын захирал нарт нийт 13 зөвлөмж, 2 албан шаардлагыг өгч, зөрчилтэй 4 асуудлыг шалгуулахаар Авлигатай тэмцэх газарт холбогдох нотлох баримтуудын хамт хүргүүлсэн байна.

5.6 “ЭРДЭНЭТ ҮЙЛДВЭР” ХХК-ИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН ДАВТАН АУДИТ

“Эрдэнэт үйлдвэр” ХХК-ийн үйл ажиллагаанд хийсэн аудитын зөвлөмжийн хэрэгжилтэд хийсэн давтан аудитыг гүйцэтгэхдээ өмнөх аудитаар өгсөн зөвлөмж, илрүүлэлтэд үндэслэн дүн шинжилгээ хийсний үндсэн дээр материаллаг шинжтэй, удаа дараа давтагдаж байсан, ач холбогдол ихтэй гэж үзсэн асуудлаар 4 бүлэг зорилт дэвшүүлэн аудитыг гүйцэтгэсэн.

Аудитаар 1.1 их наяд төгрөгийн 16 алдаа зөрчил илрүүлж, Монгол Улсын Засгийн газарт 1, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яаманд 1, Орхон аймгийн Засаг даргад 1, ТУЗ-д 6, Ерөнхий захиралд 9 зөвлөмж тус тус өгсөн бол, 2 акт, 1 албан шаардлага өгч, хууль хяналтын байгууллагад 4 асуудлыг хянуулахаар шилжүүлж, 50.3 тэрбум төгрөгийн үр өгөөжийг бүртгэсэн байна.

5.7 ХӨГЖЛИЙН БАНКНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ЗЭЭЛ ОЛГОЛТЫН ҮР ДҮН, ЭРГЭН ТӨЛӨЛТИЙН БАЙДАЛ

Монгол Улсын Ерөнхий аудитораас 2017-2018 онд он дамжин гүйцэтгэсэн аудитын чанар, үр өгөөжийг дээшлүүлэх зорилгоор 2018 оны 10 дугаар сарын 17-ны өдөр “Аудитын нэмэлт горим хэрэгжүүлэх ажлын төлөвлөгөө”-г баталж “Хөгжлийн банкны үйл ажиллагаа, зээл олголтын үр дүн, эргэн төлөлтийн байдал”-д хийж байсан гүйцэтгэлийн аудитын хамрах хүрээг 2015-2017 он байсныг 2012-2017 он болгож хамрах хүрээ, шинэчилсэн горимыг тодорхойлсон нь Хөгжлийн банк байгуулагдсанаас хойших үйл ажиллагаанд иж бүрэн үнэлэлт, дүгнэлт өгөхөд чиглэгдэж байна.

Аудитын хамрах хүрээг нэмэгдүүлж, нэмэлт горим хэрэгжүүлэх болсноор аудит он дамжин гүйцэтгэгдэж байна.

5.8 КОНЦЕССЫН “БАРИХ-ШИЛЖҮҮЛЭХ” ТӨРЛӨӨР ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БАЙГАА ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ /III-IV ҮЕ ШАТ/

Хүснэгт	Төрөл	Хэмжээ
Хүснэгт 1	Хөвсгөл	500 суудал
Хүснэгт 2	Тариалан	500 суудал
Хүснэгт 3	Хөвсгөл	150 ор
Хүснэгт 4	Цагаан-Уул	320 суудал
Хүснэгт 5	Хөвсгөл	150 ор

Аудитын дүгнэлт гаргах III-IV үе шатны ажлын хүрээнд дараах төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилтэд хамруулан холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд дүгнэлт, зөвлөмжийг хүргүүлээд байна. Үүнд:

- I. Сургуулийн барилга /УБ, БГД 32 дугаар сургууль/
- II. Сургуулийн барилга /УБ, БГД 38 дугаар сургууль/
- III. Сургуулийн барилгын өргөтгөл /УБ, БЗД, 14 дүгээр сургууль/
- IV. Сургуулийн барилга /УБ, БГД, 73 дугаар сургууль/
- V. Соёл, спортын цогцолбор /Хөвсгөл, Тариалан, 500 суудал/
- VI. Цэцэрлэгийн барилга /Ховд, Жаргалант, 150 ор/
- VII. Сургуулийн барилга /Хөвсгөл, Цагаан-Уул, 320 суудал/
- VIII. Цэцэрлэгийн барилга /Хөвсгөл, Цагаан-Уул, 150 ор/

Дээрх дүгнэлт гаргах ажлын дүнд концесс эзэмшигчийн төслийн нийт хөрөнгө оруулалтын санхүүжих дүнгээс 1.7 тэрбум төгрөгийг суутган тооцохоор болсон байна.

Харин төсөл, арга хэмжээний онцлогоос шалтгаалан дараах дүгнэлт гаргах ажил тайлагналын үе шатанд үргэлжилж байна. Үүнд:

5.8.1 УИХ-ын 2017 оны 29 дүгээр тогтоолын хүрээнд хийгдсэн Улсын төсвөөс санхүүжүүлэх концессын “барих-шилжүүлэх” төрлөөр хэрэгжиж байгаа “Хөвсгөл аймгийн Галт сумын Идэрийн голын хөвдөг гүүр”-ний төсөлд дүгнэлт гаргах

Барилга байгууламжийг ашиглалтад хүлээн авах комиссын үйл ажиллагаа хууль тогтоомж зөрчих, иж бүрэн ажилладаггүй, төслийн анхны төсөвт өртөг алдаатай боловсруулагдах зэрэг алдаа зөрчил гарсан байна. Концесс эзэмшигч “Урагшлах” ХХК-ийн гүйцэтгэсэн ажлын санхүүжилтийг бодит ажлын гүйцэтгэлээр тооцож, төсөвт өртөгт үүссэн 20.1 сая төгрөгийн зөрүүг суутган тооцох, цаашид хийж гүйцэтгэвэл зохих асуудлаар Сангийн болон Барилга, хот байгуулалтын сайд, Үндэсний хөгжлийн газрын дарга нарт зөвлөмж өгсөн байна.

5.8.2 Концессын “барих-шилжүүлэх” төрлөөр хэрэгжиж байгаа “Дархан-Эрдэнэтийн замаас Орхон-Сант чиглэлийн 22.2 км автозам” төсөлд дүгнэлт гаргах

УИХ-ын 2017 оны 29 дүгээр тогтоолын дагуу дүгнэлт гарган УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хороо, Төсвийн байнгын хороо, Сангийн яам, Үндэсний хөгжлийн газарт тус тус хүргүүлснээс гадна концессын гэрээ байгуулах, зураг төсөл боловсруулах, төсөвт өртөг тооцох шатанд илэрсэн алдаа зөрчилтэй холбогдох асуудлыг хянуулахаар дүгнэлтийг Нийслэлийн прокурорын газарт нотлох баримтын хамт хүргүүлсэн байна.

Концесс эзэмшигч болох “Пик деволопмент” ХХК-д олгох эргэн төлөлтийн санхүүжилтээс төсөвт өртгийн тооцоололд тусгасан бодит бус зардал болох 2.2 тэрбум төгрөгийг суутган тооцох, хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудлаар холбогдох байгууллагаас дүгнэлт гаргасны дараа аудитын дүгнэлтийг үндэслэж санхүүжилтийг олгох, концессын төслүүдийн хэрэгцээ шаардлага, зардал үр ашгийн тооцоог хийсний үндсэн дээр эхлүүлэх, гэрээний хэрэгжилтэд тавих хяналтыг сайжруулах асуудлаар холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд зөвлөмж болгосон байна.

5.8.3 Аглаг бүтээлийн хийд чиглэлийн 6.2 км хатуу хучилттай авто зам барих төсөлд дүгнэлт гаргах

Аглаг бүтээлийн хийд чиглэлийн 6.2 км хатуу хучилттай авто зам барих төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлд улсын комисс ажиллаагүйгээс дүгнэлт гаргах ажил хойшлогдсон байна.

5.9 КОНЦЕССЫН ТУХАЙ ХУУЛИАР ТӨРИЙН ӨМЧИЙН КОНЦЕССЫН ЖАГСААЛТАД БАТЛАГДСАН ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ ҮР ДҮН

Төрийн өмчийн концессын 71.9 хувь буюу 174 арга хэмжээг “барих-шилжүүлэх” төрлөөр хэрэгжүүлэхээр баталж, гэрээ байгуулсан 57 концессын зүйлийн 75.0 хувь буюу 42 арга хэмжээ “барих-шилжүүлэх” төрлөөр хэрэгжиж байгаа нь олон улсад нийтлэг хэрэглэгддэг “барих-ашиглах-шилжүүлэх” төрлөөс ихээхэн ялгаатай, зөвхөн манай улсад хэрэгжиж байна.

Аудитаар 1 асуудлыг УИХ-ын Эдийн засгийн байнгын хороонд толилуулсан ба Ерөнхий сайдад 4, Сангийн сайдад 1, Үндэсний хөгжлийн газрын даргад 5 асуудлаар зөвлөмж өгч төлбөрийн 1 актаар 1.4 тэрбум төгрөгийг ногдуулсан бөгөөд уг төлбөрийг барагдуулж аудитын шууд үр өгөөжөөр бүртгэгдсэн байна.

5.10 ИНЕГ-ЫН 2016-2017 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

ИНЕГ-ын үйл ажиллагааны хэрэгжилт, үр дүнг 4 дэд зорилтын хүрээнд гүйцэтгэсэн бөгөөд газрын 2016-2017 оны мөнгөн хөрөнгийн ашиглалт, зарцуулалт үр ашиг багатай, санхүү, эдийн засгийн төлөвлөлт бодитой бус, гүйцэтгэл үр дүн багатай, агаарын тээврийг хөгжүүлэхэд авч хэрэгжүүлсэн зарим арга хэмжээний үр нөлөө хангалтгүй, салбарын боловсон хүчний зарим үйл ажиллагаа хангалтгүй гэж дүгнэгдсэн байна.

Аудитаар 13.4 тэрбум төгрөгийн зөрчилд 3 албан шаардлага өгч, АТГ-т 3 асуудлаар 9.3 тэрбум төгрөгийн асуудлыг шалгуулахаар шилжүүлсэн байна.

5.11 МИАТ ХК-ИЙН 2016-2017 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

Аудитын тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/135 дугаар тушаалаар баталгаажуулан холбогдох талуудад хүргүүлсэн бөгөөд Зам, тээврийн хөгжлийн сайдад 1, ТӨБЗГ-ын даргад 3, МИАТ ХК-ийн ТУЗ-д 6, гүйцэтгэх захиралд 6 зөвлөмж тус тус өгч, өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн, үр дүнгийн мэдээллийг 2019 оны нэгдүгээр улиралд багтаан ҮАГ-т ирүүлэхийг шалгагдагч байгууллага, албан тушаалтанд зөвлөсөн байна.

Илрүүлэлтийн дүнгээс үзвэл 8 асуудлаар 14.6 тэрбум төгрөгийн алдаа зөрчил илэрч аудитын тайланд тэмдэглэгдсэн байна.

5.12 МОНГОЛ БАНКНЫ 2012-2016 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

Аудитын явцад дараах зорилтыг дэвшүүлсэн байна. Үүнд:

- Монгол банк хууль тогтоомжоор хүлээсэн чиг үүргээ үр дүнтэй хэрэгжүүлж ирсэн эсэх;
- Эрдэнэсийн сангийн үйл ажиллагааг хууль эрх зүйн хүрээнд үр дүнтэй хэрэгжүүлсэн эсэх;
- Үйл ажиллагаанд нь хяналтын тогтолцоо үр нөлөөтэй үйлчилж байгаа эсэхийг хянан үзсэн байна.

Аудитын тайланг бэлтгэн зохих шатны хяналтаар хянуулан тайланг баталгаажуулж холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд маш нууцын зэрэглэлтэйгээр хүргүүлсэн байна.

5.13 МОНГОЛ УЛСЫН ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙГ 2017 ОНД ХӨГЖҮҮЛЭХ ҮНДСЭН ЧИГЛЭЛ

Аудитын явцад үндсэн чиглэлийн зорилт, арга хэмжээг хариуцан хэрэгжүүлэх чиг үүрэг бүхий 13 яам, 5 агентлаг, Монгол банк, ЗГХЭГ зэрэг 20 байгууллагад үндсэн чиглэлийн бодлогын хүрээ тус бүрээр арга хэмжээ нэг бүрийн хэрэгжилтийг дүгнэж, үнэлгээ өглөө.

Засгийн газрын 2017 оны 89 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам”-ын дагуу үнэлэхэд 118 арга хэмжээнээс үр дүнтэй 48, тодорхой үр дүнд хүрсэн 41, эрчимжүүлэх шаардлагатай 25, үр дүнгүй гэж 4 арга хэмжээ дүгнэгдэж, бодлогын 5 зорилтын биелэлт 77.6 хувьтай үнэлэгдсэн нь өмнөх онтой харьцуулахад 18.7 пунктээр сайжирсан байна.

5.14 МҮОНРТ-ИЙН 2017 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН

МҮОНРТ үйл ажиллагаагаа хуульд нийцүүлэн, үр дүнтэй хэрэгжүүлж байгаа болон санхүү, хөрөнгийн нөөцөө зохих ёсоор бүрдүүлж, үр ашигтай удирдаж байгаа эсэхийг хянан үзжээ.

Олон нийтийн радио, телевизийн тухай хуулиар тодорхойлсон статуст нийцсэн хуулийн зохицуулалтгүй нь аж ахуй, санхүүгийн үйл ажиллагаанд ойлгомжгүй байдлыг үүсгэж байгааг анхааруулж, МҮОНРТ-ийн Үндэсний зөвлөлд 3, МҮОНРТ-ийн Ерөнхий захиралд 5 заалт бүхий зөвлөмж өгсөн байна.

5.15 ЗАСГИЙН ГАЗРЫН БОНД, ТҮҮНИЙ ХУДАЛДАН АВАЛТ, ЗАРЦУУЛСАН ХҮҮ, ТӨЛБӨРИЙН ТАЛААР

Аудитад 2012-2017 онд Засгийн газраас гаргасан бондын зарцуулалт, түүний эргэн төлөлт, хүүгийн төлбөрт зарцуулсан зардлыг түүврийн аргаар сонгон, Монголбанк, Сангийн яам, Монголын хөрөнгийн бирж, Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв, “Арилжааны төлбөр тооцоо” ТӨХ ХК-ийг хамруулав.

Засгийн газар 2018-2031 онд үнэт цаасны үндсэн болон хүүгийн төлбөрт 14.0 их наяд төгрөг төлөх тооцоо гарсан, нийт өрийн үлдэгдлийн 49.1 хувийг ЗГҮЦ-ны өрийн үлдэгдэл эзэлж байгаа нь Засгийн газрын өрийн тогтвортой байдалд үзүүлэх нөлөө ихтэй байгааг дүгнэж, тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/141 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан Монгол Улсын ерөнхий сайдад 2, Сангийн сайд, Монгол банкны Ерөнхийлөгч нарт 1, Сангийн сайдад 6 зөвлөмж өгсөн байна.

5.16 УЛСЫН ТӨСВИЙН 2017 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ, ҮР ДҮН, ҮР АШИГ

Төсвийн хөрөнгө оруулалтын орчинд баримталж буй бодлого, төлөвлөлт, гүйцэтгэл, хяналтын тогтолцоо, хуулийн хэрэгжилтийн байдалд ахиц дэвшил гарахгүй байгааг нотолж, голлох илрүүлэлт бүрийг төсвийн ерөнхийлөн захирагч бүрээр хүлээн зөвшөөрүүлснээрээ онцлог төдийгүй энэхүү нөхцөл байдлыг харгалзан аудитын нэгдсэн тайланг бүх төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт хүргүүлэв.

Аудитаар УИХ-ын анхааралд толилуулсан 1, Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 3, Сангийн сайдад 3, Барилга, хот байгуулалтын болон Зам, тээврийн хөгжлийн мөн Эрчим хүчний сайд нарт тус бүр 5, бусад төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт 9 асуудлаар тус тус зөвлөмж өгсөн байна.

5.17 “ЦЭВЭР АГААР САН БОЛОН 2008-2016 ОНД АГААРЫН БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ ЧИГЛЭЛЭЭР ГАДААД, ДОТООДЫН ХӨРӨНГӨӨР САНХҮҮЖҮҮЛСЭН АЖЛУУДЫН ҮР ДҮН”

2018 оны 5 дугаар сард болсон Өргөдлийн байнгын хорооны нээлттэй сонсголоос өгсөн үүрэг даалгаврын хүрээнд аудитыг хийж гүйцэтгэсэн бөгөөд Аудитын тайланг МУЕА-ын 2018 оны А/189 дугаар тушаалаар баталгаажуулан УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Нийгмийн бодлого, боловсрол, соёл, шинжлэх ухааны байнгын хороо, Өргөдлийн байнгын хороо, Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороо, Сангийн яам, БОАЖЯ, Нийслэлийн ЗДТГ-т тус тус хүргүүлсэн байна.

Аудитаар агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр гарсан хууль, эрх зүйн шийдвэрүүд нь өөр хоорондоо уялдаа холбоогүйгээс агаарын бохирдлыг бууруулах үйл ажиллагааг оновчтой зохицуулж чадаагүй, асуудал хариуцаж шинээр үүсгэн байгуулагдсан байгууллага, бүтцийн нэгж байнга солигдож, үйл ажиллагаа нь тогтворгүй, хангалтгүй зохион байгуулагдсанаас чиг үүргийн давхцал үүсэж, хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүнг нэгтгэн тайлагнах, хяналт тавих, хариуцлага тооцох боломжгүй байдалд хүргэсэн, 2008 оноос хойш олон эх үүсвэрээр төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлж ирсэн боловч ажил хариуцсан холбогдох байгууллагууд ажлын гүйцэтгэл, үр дүнг нэгтгэн дүгнэдэггүй, тоо мэдээг зөрүүтэй гаргадаг, зохих хяналтгүй ажилласан зэрэг зөрчлүүд илэрсэн байна.

Илэрсэн зөрчлүүдэд үндэслэн Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 5, БОАЖС-дад 3, Сангийн сайдад 2, Нийслэлийн Засаг даргад 16 зөвлөмж, ЗТХС болон НЗД-д тус тус 1 албан шаардлага өгснөөс гадна зөрчил бүхий 6 асуудлыг Нийслэлийн Прокурорын газарт шилжүүлсэн бол аудитын явцад 11.7 тэрбум төгрөгийн санхүүгийн үр өгөөжийг бүртгэж, хүлээн зөвшөөрүүлсэн байна.

5.18 “ТӨРИЙН САНГИЙН ТОГТОЛЦОО, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН”

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын баталсан төлөвлөгөөний дагуу нэгдсэн удирдамжаар төв төрийн сан, 21 аймаг, нийслэл, 9 дүүргийн Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс, 330 сум, 15 тосгоны Санхүүгийн алба, 13 ТЭЗ-ийн Санхүү, хөрөнгө оруулалтын хэлтсийг хамруулан аудитыг гүйцэтгэлээ.

Төв төрийн сан, 13 төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн төрийн сангийн нэгжийн аудитаар нийт 250.1 тэрбум төгрөгийн 91 алдаа, зөрчил илэрч 0.02 тэрбум төгрөгийн 1 алдааг аудитын явцад залруулж, 1.5 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэх 7 төлбөрийн акт тогтоож, 159.2 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгах 10 албан шаардлага өгч, 89.4 тэрбум төгрөгийн зөрчилд цаашид анхаарч ажиллах 24 зөвлөмж өгч, хариуцлага тооцох 1 саналыг эрх бүхий албан тушаалтанд хүргүүлэв.

5.19 “2018 ОНЫ ТӨСВИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТ”-ИЙН ЯВЦЫН АУДИТ

Монгол Улсын 2018 оны төсвийн тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хууль, Эрүүл мэндийн даатгалын сангийн 2018 оны төсвийн тухай хуулиудын хэрэгжилтэд хийх аудитын төлөвлөгөөг боловсруулж МУЕА-аар батлуулж, цахим санд байршуулан орон нутаг дахь Төрийн аудитын газруудын удирдлага, ажилтнуудтай онлайн хурал хийж аудитыг нэгдсэн удирдамжаар зохион байгуулсан.

Аудитаар Монгол Улсын 2018 оны нэгдсэн төсвийн төлөвлөлт болон эхний 3 улирлын төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан мэдээ, явцыг судалж, төсвийн ерөнхийлөн захирагчдын

төсвийн орлого, зарлага, хөтөлбөр, хүрэх үр дүн, худалдан авалтын төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг үнэллээ.

Аудитаар нийт 170.7 тэрбум төгрөгийн 25 алдаа, зөрчил илэрч, 28.1 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлэх 6 төлбөрийн акт тогтоож, 184.1 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг арилгах 16 албан шаардлага хүргүүлсэн байна

5.20 “ЭРДЭНЭС МОНГОЛ” ХХК, “ЭРДЭНЭС ТАВАН ТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮНД ХИЙЖ БАЙГАА АУДИТ

Аудитад “Эрдэнэс Монгол” ХХК, “Эрдэнэс таван толгой” ХК-ийн үйл ажиллагаа үр дүнтэй байсан эсэхийг 2016, 2017 оныг хамруулан шалгаж байгаа бөгөөд эдгээр компанийн үйл ажиллагааны болон уулын ажлын төлөвлөгөө, тайлан мэдээ, санхүүгийн баримт материалд тулгуурлан Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Сангийн яам, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар, Татварын ерөнхий газар, Гаалийн ерөнхий газар, Төрийн өмчийн бодлого, зохицуулалтын газар, Улсын бүртгэл, оюуны өмчийн газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Хөрөнгийн бирж, Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төв, орон нутгийн засаг, захиргааны нэгж зэрэг байгууллагууд хамрагдсан болно.

Аудитын тайлангийн төсөлд хийх хяналтын үе шатны ажил хийгдэж байна.

5.21 МОНГОЛ УЛСЫН АЛТ ОЛБОРЛОХ САЛБАРЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, АЛТНЫ НӨӨЦИЙН БҮРДҮҮЛЭЛТ

Энэхүү аудитаар алтны салбарын үйл ажиллагаанд төрөөс баримталж буй бодлого, хууль эрх зүйн хүрээний орчин зохистой эсэхийг хянан үзэхээс гадна алтны нөөц бүрдүүлэлтэд оролцож буй аж ахуйн нэгж, иргэд хуулийн шаардлага, нөхцөлийг ханган үйл ажиллагаагаа явуулж байгаа эсэх, мөн тус салбарын эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөтэй тогтолцоо үйлчилж байгаа эсэхэд дүгнэлт гаргана.

Аудитад Монгол банк, Сангийн яам, Тагнуулын ерөнхий газар, холбогдох аймгийн Засагдаргын Тамгын газар, Татварын ерөнхий газар, Гаалийн ерөнхий газар, Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Ашигт малтмал, газрын тосны газар, Стандартчилал, хэмжил зүйн газрын Сорьцын хяналтын газар, Үнэт металлын сорьцын лаборатори болон алт олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа зарим тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч хуулийн этгээд, “Алт хөтөлбөр”, “Алт-2000”, “Алт-2 үндэсний хөтөлбөр”-тэй холбоотой байгууллага нэгжийн үйл ажиллагааг хамруулсан байна.

Аудитын тайлангийн төсөлд холбогдох хяналтын үе шатны ажил хийгдэж байгаа бөгөөд аудитын тайланг 2019 оны I улиралд багтаан баталгаажуулах ажил хийгдэхээр байна.

5.22 УЛСЫН ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР САНХҮҮЖИГДСЭН, ДУУСААГҮЙ ОРХИГДСОН БАРИЛГУУДАД ХИЙХ ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАН

Аудитад төсвийн хөрөнгө оруулалтаар санхүүжүүлж байсан нийт 12 Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн багцад хэрэгжсэн төсөл, арга хэмжээг хамруулж, дуусаагүй барилга байгууламжийн орхигдсон үндэслэл, шалтгааныг тогтоох, өнөөгийн нөхцөл байдал, цаашид үргэлжлүүлэн ашиглах боломжтой эсэхийг хянан үзэв.

Аудитаар нийт 211.2 тэрбум төгрөгийн 78 алдаа, зөрчил илрүүлж, 0.7 тэрбум төгрөгийн 2 төлбөрийн акт бичиж, холбоотой талуудад 19.2 тэрбум төгрөгийн зөрчил арилгуулах 16 албан шаардлага, УИХ-ын Төсвийн байнгын хороонд болон Засгийн

газар, Сангийн яам, Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нарт өгөх нийт 16 зөвлөмжийн төсөл боловсруулагдсан байна.

5.23 АЗИ, ЕВРОПЫН ДЭЭД ТҮВШНИЙ 11 ДҮГЭЭР УУЛЗАЛТ /АСЕМ/-ЫГ ЗОХИОН БАЙГУУЛСАН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА, ТҮҮНИЙ ГҮЙЦЭТГЭЛ, ҮР ДҮН

Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.8 дахь заалт болон Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт Үндэсний аудитын газраас 2017 онд нийлүүлэх бүтээгдэхүүн, ажил, үйлчилгээний төлөвлөгөөг үндэслэн, Төрийн аудитын тухай хуулиар тодорхойлсон Үндэсний аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд Гадаад харилцааны сайдын 2016 оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар "АСЕМ"-тай холбоотой асуудал илэрсэнтэй холбоотойгоор "Ази, Европын дээд түвшний 11 дүгээр уулзалт /АСЕМ/-ыг зохион байгуулсан үйл ажиллагаа, түүний гүйцэтгэл, үр дүн"-д аудит хийж дүгнэлт гарган, зөвлөмж боловсруулж холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулсан байна.

Аудитад "АСЕМ"-ыг зохион байгуулсан үйл ажиллагаа, түүний гүйцэтгэлтэй холбоотой улс, нийслэлийн төсвийн хөрөнгө болон бусад эх үүсвэрийн хөрөнгийн зарцуулалтыг төрийн 46 байгууллага, 28 хуулийн этгээдийг хамруулан шалгалаа.

Аудитаар 1.0 сая төгрөгийн акт, 151.8 тэрбум төгрөгийн албан шаардлага өгч, 79.2 тэрбум төгрөгийн зарцуулалттай холбоотой 17 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулах, 290.9 тэрбум төгрөгийн зарцуулалттай холбоотой асуудлыг хуулийн байгууллагад шилжүүлэн шалгуулахаар шийдвэрлэж, Засгийн газар, Сангийн сайд, Гадаад харилцааны сайд, Нийслэлийн Засаг дарга, Хөгжлийн банканд нийт 12 зөвлөмж өглөө.

6 НИЙЦЛИЙН АУДИТ

Төрийн аудитын байгууллага нь аудит хийлгэсэн байгууллага үйл ажиллагаандаа хууль тогтоомж, нийтээр дагаж мөрдөх эрх зүйн актаар тогтоосон шаардлагыг сахин биелүүлж байгаа байдлыг шалгаж дүгнэлт, зөвлөмж гаргах үндсэн чиг үүргийнхээ хүрээнд Монгол Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хорооны 2017 оны 02, 06, 2018 оны 03 дугаар тогтоолоор баталсан сэдэв, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/06 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө, сэдэв батлах тухай”, А/125 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө шинэчлэн батлах тухай” төлөвлөгөөнүүдийг үндэслэсэн нийцлийн аудитыг хийж гүйцэтгэлээ.

Зураг 4: ТАБ-аас төлөвлөсөн, гүйцэтгэсэн нийцлийн аудит, хамрагдсан байгууллага, тоогоор

Төрийн аудитын байгууллага 2018 онд баталсан аудитын сэдэв, төлөвлөгөөний хүрээнд 97 нийцлийн аудитыг төлөвлөн 8737 /давхардсан тоогоор/ байгууллагыг хамруулан хийсэн.

Төрийн аудитын байгууллага нийцлийн аудитаар нийт 633.1 тэрбум төгрөгийн зөрчил илрүүлснээс 40.3 тэрбум төгрөгийн зөрчлийг залруулсан байна.

Тайлант онд нийцлийн аудитын нийт илрүүлэлтийн 73.9 хувийг хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, 18.0 хувийг арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах, 2.1 хувийг бүртгэл, тайлагнал, 2.1 хувийг худалдан авалттай холбоотой, 1.4 хувийг дотоод хяналтыг сайжруулахтай, 1.2 хувийг төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлтэй холбоотой, 1.3 хувийг бусад асуудал эзэлж байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас нийцлийн аудитаар тайлант онд өгсөн 822 зөвлөмж, өмнөх онуудын үлдэгдэл 389, нийт 1211 зөвлөмжийн 51.4 хувийг хэрэгжүүлж өмнөх оноос шилжиж ирсэн болон тайлант оны нийт 589 зөвлөмжийн үлдэгдэлтэй байна.

Зураг 5: ТАБ-аас хийсэн нийцлийн аудитаар өгсөн зөвлөмжийн мэдээ, тоогоор

Тайлант онд тогтоосон 12.7 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 2.7 тэрбум төгрөг, нийт 15.4 тэрбум төгрөгийн актаас 2018 онд 13.0 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж, 0.5 тэрбум төгрөгийн акт хасагдаж, 1.9 тэрбум төгрөгийн актын үлдэгдэлтэй байна.

Мөн тайлант онд өгсөн 278.1 тэрбум төгрөг, өмнөх онуудын үлдэгдэл 118.5 тэрбум төгрөг, нийт 396.6 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 2018 онд 210.2 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагыг барагдуулж, 186.4 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагын үлдэгдэлтэй байна.

Зураг 6: ТАБ-аас хийсэн нийцлийн аудитаар өгсөн албан шаардлагын мэдээ, тэрбум төгрөгөөр

Төрийн аудитын байгууллагаас тайлант онд нийцлийн аудитаар тавигдсан төлбөрийн актаас 0.7 тэрбум төгрөг, албан шаардлагаас 0.4 тэрбум, нийт 1.1 тэрбум төгрөгийг төсөвт төвлөрүүлсэн

2018 онд хийгдсэн нийцлийн аудитын үр дүнд нийт 46.8 тэрбум төгрөгийн санхүүгийн үр өгөөжийг холбогдох байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлсэн байна. Тайлант онд нийт 473 үр өгөөж бүртгэснээс 165 нь санхүүгийн бус үр өгөөж байна.

Үндэсний аудитын газраас гүйцэтгэсэн нийцлийн аудитуудын талаар:

6.1 ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН АУДИТ

Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн тухай хуулийн хэрэгжилтэд нийцлийн аудит хийж, дүнг холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэх аудитын зорилт дэвшүүлэн хөгжлийн бодлогын баримт бичгийн төлөвлөлт, боловсруулалтын талаар урьдчилсан судалгааг хийж аудитын төлөвлөгөөг боловсруулан холбогдох хяналтуудыг хийж Монгол Улсын Ерөнхий аудитораар батлуулан гүйцэтгэсэн.

Тайланг МУЕА-ын 2018 оны А/41 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Эдийн засгийн байнгын хороо болон ЗГХЭГ, СЯ, Үндэсний хөгжлийн газарт тус тус хүргүүлсэн бөгөөд “Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн эрх зүйн тогтолцоо бүрдсэн боловч хууль, журмын хэрэгжилт хангалтгүй байна” гэсэн дүгнэлт өгч Монгол Улсын Ерөнхий сайдад 2, Сангийн сайдад 1, Үндэсний хөгжлийн газарт 3 зөвлөмж тус тус өгсөн.

6.2 МОНГОЛ УЛСЫН ЕРӨНХИЙЛӨГЧИЙН СОНГУУЛИЙН ЗАРДЛЫН ГҮЙЦЭТГЭЛД ХИЙХ АУДИТ

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн 2017 оны ээлжит сонгууль зохион байгуулахтай холбоотой улсын төсвөөс олгосон хөрөнгийн зарцуулалтыг шалгаж дүгнэлт, зөвлөмж гарган холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд танилцуулж олон нийтэд мэдээлэх аудитын зорилт дэвшүүлэн орон нутгийн аудитын газруудаас ирүүлсэн саналуудыг нэгтгэж, аудитын төлөвлөгөөний төслийг боловсруулан зохиох шатны хяналтаар оруулан Монгол Улсын Ерөнхий аудитораар аудитын төлөвлөгөөг батлуулан гүйцэтгэсэн.

Тус тайланг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/38 дугаар тушаалаар баталгаажуулж УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Эдийн засгийн байнгын хороо болон Сонгуулийн Ерөнхий хороонд тус тус хүргүүлсэн.

6.3 ОРОН СУУЦНЫ САНХҮҮЖИЛТИЙН УРТ ХУГАЦААНЫ ТОГТВОРТОЙ ТОГТОЛЦООГ БИЙ БОЛГОХ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД ОЛГОСОН САНХҮҮЖИЛТ БОЛОН ХЭРЭГЖИЛТ

Монгол банкны үйл ажиллагаанд хийх төлөвлөгөөт аудит 2017 онд УИХ-аас Ажлын хэсэг томилогдож Монгол банканд хяналт шалгалт хийсэнтэй холбогдуулан УИХ-ын 2017 оны 43 дугаар тогтоолоор “Орон сууцны санхүүжилтийн урт хугацааны тогтвортой тогтолцоог бий болгох хөтөлбөрийн хүрээнд олгосон санхүүжилт болон хэрэгжилт”-д нийцлийн аудит хийхийг даалгасны дагуу аудитыг хийсэн.

Нийцлийн аудитын газраас төлөвлөгөөний дагуу тус хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд олгосон санхүүжилт болон хэрэгжилтийг зохион байгуулсан Монгол Улсын Засгийн газар, Сангийн яам, Барилга, хот байгуулалтын яам, Хууль зүйн яам, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Монгол банк, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Монголын Ипотекийн Корпорац, арилжааны 14 банк болон бусад холбогдох байгууллагуудыг хамруулан аудитын ажлыг гүйцэтгэлээ.

Аудитын тайланг МУЕА-ын тушаалаар албаны нууцад хамруулан 2018 оны Н/01 дүгээр тушаалаар баталгаажуулан тайлан болон аудитын акт, албан шаардлагыг албажуулан нууцад хамруулж, холбогдох байгууллагуудад нууцын журмаар хүргүүлэв.

6.4 ГАЗРЫН ТОСНЫ ХАЙГУУЛЫН ӨРТӨГ НӨХӨГДӨХ ЗАРДАЛД БАТАЛГААЖУУЛАЛТ ХИЙХ АУДИТ

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/10 тушаалаар Нийцлийн аудитын газар хайгуулын компаниудын 2015, 2016 оны хөрөнгө оруулалт, өртөг нөхөгдөх зардалд аудит хийхээр хамрах хүрээг тогтоож төлөвлөгөөг боловсруулж холбогдох хяналтуудыг хийлгэн МУЕА-ын тушаалаар батлуулан төлөвлөгөөт аудит эхэлсэн.

МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗАР

АШИГТ ОРУУЛАЛТЫН ГҮЙЛГЭЭГ САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНД ИЛ ТОД, НЭЭЛТТЭЙ ТУСГААГҮЙ МОНГОЛ УЛС ДАХЬ АРИЛЖААНЫ БАНКААР ГҮЙЛГЭЭ ХИЙГЭЭГҮЙ ГЭСЭН ГОЛ ЗӨРЧЛҮҮД ИЛЭРСЭН.

Улаанбаатар хот
2018 он

Тус аудитаар Ашигт малтмал, газрын тосны газарт өртөг нөхөгдөх зардлын тайлан ирүүлсэн 2015 оны 5 компанийн нийт 12,922,169 ам.долларын хөрөнгө оруулалт, өртөг нөхөгдөх зардлын тайлангаас 3,714,329 ам.доллар, 2016 оны 3 компанийн нийт 5,826,282 ам.долларын хөрөнгө оруулалт, өртөг нөхөгдөх зардлын тайлангаас 1,115,419 ам.долларыг буюу нийт 4,829,748 ам.долларын зардлыг хасаж 13,918,703 ам.долларын зардлыг өртөг нөхөх зардлаар баталгаажуулсан ба гэрээлэгч хөрөнгө оруулалтын гүйлгээг санхүүгийн тайланд ил тод, нээлттэй тусгаагүй Монгол Улс дахь арилжааны банкаар гүйлгээ хийгээгүй гэсэн гол зөрчлүүд илэрсэн. Зөрчлийг холбогдох стандарт,

санхүүгийн аудитын журам болон бүтээгдэхүүн хуваах гэрээний дагуу тооцоолол хийж өртөг нөхөх зардлаас хассан.

Аудитаар дүрэм, журам шинэчлэн боловсруулж, хяналт хариуцлагыг сайжруулах чиглэлээр Уул уурхайн яам, Ашигт малтмал газрын тосны газарт 5 зөвлөмж, мөн хяналт хариуцлагыг сайжруулах, хариуцлага тооцуулах 1 албан шаардлагыг Ашигт малтмал газрын тосны газарт тус тус хүргүүлж ажилласан.

Аудитын тайланг МУЕА-ын 2018 оны А/66 дугаар тушаалаар баталгаажуулан, УИХ-ын Төсвийн байнгын хороо, Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Ашигт малтмал, газрын тосны газарт тус тус хүргүүлсэн.

6.5 УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 2018 ОНЫ 62 ДУГААР ТОГТООЛ, СОНГУУЛИЙН ЕРӨНХИЙ ХОРООНЫ 2018 ОНЫ 99 ДҮГЭЭР ЗӨВЛӨМЖИЙН ХҮРЭЭНД УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН 42 ДУГААР ТОЙРГИЙН УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮНИЙ НӨХӨН СОНГУУЛЬД НАМ, ЭВСЭЛ, НЭР ДЭВШИГЧЭЭС ЗАРЦУУЛАХ ЗАРДЛЫН ДЭЭД ХЭМЖЭЭГ ТОГТООХ

2018 онд УИХ-ын нөхөн сонгууль явагдах болсонтой холбогдуулан Улсын Их Хурлын 2018 оны 62 дугаар тогтоол, Сонгуулийн Ерөнхий хорооны 2018 оны 99 дүгээр зөвлөмжийн хүрээнд Улсын Их Хурлын 42 дугаар тойргийн Улсын Их Хурлын гишүүний нөхөн сонгуульд нам, эвсэл, нэр дэвшигчээс зарцуулах зардлын дээд хэмжээг 2016 оны Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулийн жишгээр тогтоох тооцооллыг хийж, МУЕА-ын тушаалаар баталгаажуулж, байгууллагын сайтад байршуулсан.

6.6 2018 ОНД УИХ-ЫН НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХОО ИЛЭРХИЙЛСЭН УЛС ТӨРИЙН НАМ, ЭВСЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРТ ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ

Тус нөхөн сонгуульд оролцохоо илэрхийлсэн улс төрийн 14 намын мөрийн хөтөлбөрт дүн шинжилгээ хийж Сонгуулийн тухай хуулийн 67 дугаар зүйлийн 67.5 дахь хэсэг болон холбогдох хууль тогтоомжид нийцсэн талаарх дүгнэлтийг боловсруулан баталгаажуулж СЕХ болон намуудад хүргүүлсэн.

6.7 НӨХӨН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ НАМ, ЭВСЛИЙН 2017 ОНЫ САНХҮҮГИЙН ЖИЛД ИРГЭД, ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДЭЭС ӨГСӨН ХАНДИВ, САНХҮҮГИЙН ХОЛБОГДОХ БАРИМТ МАТЕРИАЛД ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙЖ ХОЛБОГДОХ ХУУЛИУДАД НИЙЦСЭН ТАЛААРХ ДҮГНЭЛТ ГАРГАХ

Нөхөн сонгуульд оролцох 14 нам, эвслийн 2017 оны санхүүгийн жилд иргэд, хуулийн этгээдээс өгсөн хандив, санхүүгийн холбогдох баримт материалд дүн шинжилгээ хийж Сонгуулийн тухай хуулийн 50, 52 дугаар зүйл болон холбогдох хуулиудад нийцсэн талаарх дүгнэлтийг боловсруулан, баталгаажуулж СЕХ болон намуудад хүргүүлсэн.

6.8 ОЮУТОЛГОЙН ДАЛД УУРХАЙН БҮТЭЭН БАЙГУУЛАЛТ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ /ДУБАЙН ГЭРЭЭ/

Аудитыг Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.2, 15.1.20 дахь заалт, Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 2017 оны 6 дугаар тогтоол, “Тогтоолд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай” 2018 оны 3 дугаар тогтоолыг тус тус үндэслэн гүйцэтгэсэн болно.

ҮАГ-аас аудитыг гүйцэтгэхдээ Оюу толгойн далд уурхайн бүтээн байгуулалт, санхүүжилтийн төлөвлөгөө /Дубайн гэрээ/, Оюу толгойн далд уурхайн бүтээн байгуулалт, санхүүжилтийн Нэмэлт төлөвлөгөө түүний хавсралт гэх “Менежментийн гэрээ” тэдгээртэй холбогдон гарсан аливаа шийдвэр, үйл ажиллагаа, УИХ-ын Тамгын газар, ЗГХЭГ, Сангийн яам, УУХҮЯ, ТЕГ, АМГТГ, “Эрдэнэс Монгол” ХХК, “Эрдэнэс Оюу толгой” ХХК, “Оюу толгой” ХХК болон холбогдох бусад яамд, тухайн асуудалд хамаарах хуулийн этгээдийн холбогдох үйл ажиллагааг хамруулсан байна.

МУЕА бүрэн эрхээсээ түдгэлзсэнтэй холбоотойгоор аудитын тайлан баталгаажаагүй хүлээгдэж байна.

6.9 ШИЛЭН ДАНСНЫ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙХ АУДИТ

Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтэд нэгдсэн удирдамжаар хийх аудитын төлөвлөгөөг аудитын баг хамтран боловсруулан батлуулж улсын 33 ТЕЗ, орон нутгийн 22 ТЕЗ болон харьяа байгууллагуудын шилэн дансны үйл ажиллагааны байдалд хийх аудитын гүйцэтгэлийн үе шатны ажлыг хэрэгжүүлсэн.

Аудитын гүйцэтгэлийн үе шатны ажлын хүрээнд БХБЯ, ЗТЯ, БОАЖЯ, БСШУЯ, ЭМЯ, УУХҮЯ, НХХЯ-ын шилэн дансны нэгдсэн цэс хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалт хийж, аудитын нотлох зүйлсийг бүрдүүлэн, ажлын баримт үйлдэж, баталгаажуулан ажиллаж байна.

Тус аудитад “Нээлттэй нийгэм форум” ТББ-ыг оролцуулан гэрээний дагуу хамтран гүйцэтгэж байна.

Аудитын үйл ажиллагаа дууссан хэдий ч МУЕА бүрэн эрхээсээ түдгэлзсэнтэй холбоотойгоор аудитын тайлан баталгаажаагүй хүлээгдэж байна.

6.10 “ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН САН, СУМ ХӨГЖҮҮЛЭХ САНГИЙН ХӨРӨНГИЙН ЗАРЦУУЛАЛТ, ҮР ДҮН”-Д ХИЙХ АУДИТ

Орон нутгийн хөгжлийн сан, сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үр дүнд хийх аудитын хүрээнд орон нутгийн аудитын газруудаас ирүүлж байгаа асуулга, тодруулгад тухай бүр хариу чиглэл, арга зүйн зөвлөгөө өгөн ажилласан.

Мөн тайлангийн нэгдүгээр бүлэгт хамаарах асуудлыг Сангийн яаманд очиж холбогдох мэргэжилтнүүдтэй уулзаж, тодруулга, мэдээлэл авч дүн шинжилгээ хийж баримтжуулсан.

Аудитын үйл ажиллагаа дууссан хэдий ч МУЕА бүрэн эрхээсээ түдгэлзсэнтэй холбоотойгоор аудитын тайлан баталгаажуулж хүлээгдэж байна.

6.11 ГАЗРЫН ТОСНЫ САЛБАРТ БҮТЭЭГДЭХҮҮН ХУВААХ ГЭРЭЭГЭЭР ОЛБОРЛОЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛЖ БАЙГАА “ДОНШЕН ГАЗРЫН ТОС (МОНГОЛ)” ХХК-ИЙН “БХГ-97” ТАЛБАЙН 2014 ОНЫ ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ, ӨРТӨГ НӨХӨХ ЗАРДЛЫН ХЭМЖЭЭ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ЭКСПОРТ, БОРЛУУЛАЛТЫН ОРЛОГЫН ТООЦОО, ХУВААРИЛАЛТАД БАТАЛГААЖУУЛАЛТ ХИЙХ АУДИТ

Аудитын төлөвлөлтийн урьдчилсан судалгаагаар газрын тосны салбарт бүтээгдэхүүн хуваах гэрээгээр олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж байгаа гэрээлэгчийн хөрөнгө оруулалт, өртөг нөхөх зардлын хэмжээ, газрын тосны экспорт, борлуулалтын орлогын тооцоо зэрэг мэдээллийг АМГТГ-аас албан бичгээр авч, мэдээлэл боловсруулж, аудитын төлөвлөгөөнд тусгасан.

Тус аудит нь Төрийн аудитын байгууллагаас газрын тосны олборлолтын үйл ажиллагаа явуулж буй гэрээлэгчийн өртөг нөхөх зардлыг баталгаажуулах хуульд заасан чиг үүргийг хэрэгжүүлж буй анхны аудит юм. Иймд гэрээлэгчийн болон холбогдох төрийн захиргааны байгууллагын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн биелэлтийг нотлох баримтад үндэслэн шалгаж, өртөг нөхөх зардлыг баталгаажуулах ажил хийгдэж байна.

АЙМАГ, НИЙСЛЭЛ ДЭХ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРУУДЫН ГҮЙЦЭТГЭСЭН АУДИТЫН ТАЛААР

7.1 САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Тайлант хугацаанд аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын газрууд хамрагдвал зохих 5947 санхүүгийн тайланд аудит хийхээс 3441 санхүүгийн тайланд бие дааж аудитын дүгнэлт гаргасан бол 369 байгууллагад холбогдох журмын дагуу итгэл үзүүлж, 2109 тайланг түүвэрт хамруулж, 28 байгууллагад аудит хийгдээгүй байна.

Бие дааж дүнэлт гаргасан 3441 санхүүгийн тайлангийн 67.7 хувийг ТАБ өөрийн хүчээр хийж 32.3 хувь буюу 1113-ийг хараат бус аудитын хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлсэн байна.

Санал дүгнэлт өгсөн тайлангуудаас 2980 тайлан “зөрчилгүй”, 412 тайлан “хязгаарлалттай”, 23 тайлан “сөрөг”, 26 тайлан “санал дүгнэлт гаргахаас татгалзах” дүгнэлтүүдийг тус тус өгсөн байна.

Аудитаар нийт 535.5 тэрбум төгрөгийн алдаа, зөрчил илрүүлснээр 313.4 тэрбум төгрөгийн алдаа зөрчлийг залруулж, үлдсэн алдаа зөрчлийг залруулахаар 4.0 тэрбум төгрөгийн 1466 акт тогтоож, 104.9 тэрбум төгрөгийн 1307 албан шаардлага хүргүүлж, 5702 зөвлөмж өгсөн байна. Дараах хүснэгтэд үр дүнгийн зарим үзүүлэлтийг төрийн аудитын байгууллага болон хувийн аудитын компаниар ялган харууллаа.

ҮЗҮҮЛЭЛТ		ХЭМЖИХ НЭГЖ	ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГА	ХУВИЙН АУДИТЫН КОМПАНИ	НИЙТ
<u>АКТ</u>		Тоо	1189	277	1466
		Дүн /сая.төг/	3,790.5	230.6	4,021.1
<u>АЛБАН ШААРДЛАГА</u>		Тоо	1107	200	1307
		Дүн /сая.төг/	48,409.3	56,447.1	104,856.4
<u>ЗӨВЛӨМЖ</u>		Тоо	3978	1724	5702
ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРҮҮЛСЭН ҮР ӨГӨӨЖ	САНХҮҮГИЙН	Тоо	1750	361	2111
		Дүн/сая.төг/	56,673.0	2,964.9	59,637.9
	САНХҮҮГИЙН БУС	Тоо	486	188	674

Хүснэгт 1: Аймаг, нийслэл дэх төрийн аудитын газрууд болон хараат бус аудитын хуулийн этгээдийн тогтоосон акт, албан шаардлага, өгсөн зөвлөмж, хүлээн зөвшөөрүүлсэн үр өгөөж

2018 онд тайлант хугацаанд өгсөн болон өмнөх оны үлдэгдэл нийт 6.5 тэрбум төгрөгийн актаас 3.5 тэрбум төгрөгийг барагдуулж 3.0 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна. Харин өмнөх оны үлдэгдэл болон тайлант онд хүргүүлсэн 107.2 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 69.7 тэрбум төгрөгийг барагдуулж улсын төсөвт 0.3 тэрбум төгрөгийг төвлөрүүлсэн байна. Мөн өмнөх оны үлдэгдэл 285, тайлант хугацаанд өгсөн 5702 нийт 5987 зөвлөмжийн 90.8 хувь буюу 5438 зөвлөмжийн биелэлтийг хангуулсан байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 28-р зүйлийн дагуу 476 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, 29 асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн байна. Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн өмнөх оны шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл 16, тайлант онд шинээр шилжүүлсэн 29 нийт 45 асуудлаас 14 асуудал нь бүрэн шийдвэрлэгдэж, 12 асуудал хэрэгсэхгүй болсноор 19 асуудлын үлдэгдэлтэй байна.

7.2 ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН АУДИТ

Орон нутаг дахь Төрийн аудитын газрууд 2018 онд 164 аудит төлөвлөснөөс 181 аудит гүйцэтгэж давхардсан тоогоор 5205 байгууллагыг хамруулсан байна. Аудитаар нийт 2.5 тэрбум төгрөгийн 196 акт тогтоож, 409.5 тэрбум төгрөгийн 417 албан шаардлага хүргүүлж, 990 зөвлөмж өгсөн байна.

2018 онд тайлант онд тогтоосон 2.5 тэрбум төгрөг, өмнөх оны үлдэгдэл 1.6 тэрбум төгрөг нийт 4.1 тэрбум төгрөгийн актаас 1.4 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж 1.0 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна. Харин өмнөх оны үлдэгдэл 23.2 тэрбум төгрөг, тайлант онд өгсөн 409.5 тэрбум төгрөг нийт 432.7 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 71.2 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагыг барагдуулж 3.7 сая төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна. Мөн өмнөх оны үлдэгдэл 300, тайлант онд өгсөн 990 нийт 1290 зөвлөмжийн 64.3 хувь буюу 830 зөвлөмжийн биелэлтийг хангуулсан байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 28-р зүйлийн дагуу 71 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, 23 асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн байна. Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн өмнөх оны шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл 61, тайлант онд шинээр шилжүүлсэн 22 нийт 83 асуудлаас 24 асуудал нь бүрэн шийдвэрлэгдэж, 4 асуудал хэрэгсэхгүй болсноор 55 асуудал хяналтын шатандаа байна.

7.3 НИЙЦЛИЙН АУДИТ

2018 онд аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын газрууд давхардсан тоогоор 8609 аж ахуйн нэгж, албан байгууллагыг хамруулан нийт 93 аудитыг хийж гүйцэтгэжээ. Аудитаар нийт 2.6 тэрбум төгрөгийн 162 акт, 191.0 тэрбум төгрөгийн 844 албан шаардлага хүргүүлж 793 зөвлөмж өгсөн байна.

2018 онд тайлант онд тогтоосон 2.6 тэрбум төгрөг, өмнөх оны үлдэгдэл 0.7 тэрбум төгрөг нийт 3.3 тэрбум төгрөгийн актаас 0.9 тэрбум төгрөгийн актыг барагдуулж, 0.7 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна. Харин өмнөх оны үлдэгдэл 57.9 тэрбум төгрөг, тайлант онд хүргүүлсэн 191.0 тэрбум төгрөг нийт 248.9 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагаас 149.6 тэрбум төгрөгийн албан шаардлагыг барагдуулж 0.4 тэрбум төгрөгийг улсын төсөвт төвлөрүүлсэн байна.

Мөн өмнөх оны үлдэгдэл 363, тайлант онд өгсөн 793 нийт 1156 зөвлөмжөөс 585 зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангуулсан ажилласан байна.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 28-р зүйлийн дагуу 70 албан тушаалтанд хариуцлага тооцуулж, 9 асуудлыг хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн байна. Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн өмнөх оны шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл 33, тайлант онд шинээр шилжүүлсэн 9 нийт 42 асуудлаас 7 асуудал нь бүрэн шийдвэрлэгдэж, 2 асуудал хэрэгсэхгүй болсноор 33 асуудал хяналтын шатандаа байна.

8 ДОТООД АЖИЛ

8.1 ХҮНИЙ НӨӨЦ

Төрийн аудитын байгууллагын бүтэц, зохион байгуулалт, нэгжүүдийн чиг үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэл, орон тоо болон ажлын байр/албан тушаал/-ны тодорхойлолтыг шинэчлэн баталсантай уялдуулан зарим албан хаагчдын албан тушаал, ажлыг байрыг сэлгэн томилох ажлыг Төрийн аудитын байгууллагын сонгон шалгаруулах журам болон Төрийн аудитын тухай хууль, Төрийн албаны тухай хууль холбогдох бусад хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулсан.

Хүний нөөцийн хөгжлийн хөтөлбөрийг боловсруулахтай холбогдуулан Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/165 дугаар тушаалаар Төрийн аудитын байгууллагын “Хүний нөөцийн хөгжлийн стратеги”, “Ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг хангах хөтөлбөр”-ийг боловсруулах үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг байгуулан ажиллаж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд “Ажлын хариуцлага, сахилга бат, дэг журмыг чангатгаж, ажлын чанар үр дүнг дээшлүүлэх тухай” МУЕА-ын 01 тоот албан даалгаврыг гарган газар, хэлтсүүд, аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын газруудад хүргүүлэн хэрэгжилтийг хангаж ажилласан.

ҮАГ-ын хэмжээнд цагдаагийн байгууллагад 7, прокурорын байгууллагад 2, АТГ-т 9 нийт 18 асуудлыг холбогдох хууль хяналтын байгууллагад шалгуулахаар шилжүүлсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллагын ХАСХОМ гаргах 325 албан хаагчдын 2017 оны хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг тайлант хугацаанд хүлээн авч баталгаажуулан ажилласан.

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 онд зохион байгуулах авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан Монгол Улсын Ерөнхий аудитораар батлуулан хэрэгжилтийг ханган ажиллав. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн санхүүжилтээр Үндэсний аудитын газрын сургалтын танхимын тохижилтыг бүрэн хийж тоног төхөөрөмжөөр хангасан.

Монгол Улсын төрийн одон медальд 11 албан хаагчийг тодорхойлж, материалыг бүрдүүлэн Ерөнхийлөгчийн Тамгын газарт хүргүүлснээс “Хөдөлмөрийн гавьяаны улаан тугийн одон”-оор 5, “Алтан гадас одон”-оор 3 хүн шагнагдсан байна.

Засгийн газрын шагналаар 10, Төрийн албаны тэргүүний ажилтан тэмдгээр 3, Төрийн хяналтын тэргүүний ажилтан тэмдгээр 30, Жуух бичгээр 11 албан хаагч тус тус шагнагдсан байна.

Төрийн аудитын байгууллагад ёс зүйн зөрчил гаргаж сахилгын шийтгэл хүлээсэн 13 албан хаагч байгаагийн 1 нь Үндэсний аудитын газарт, 12 нь аймаг, нийслэл дэх төрийн аудитын газруудад байгаа нь өмнөх оны үзүүлэлтээс 3.2 дахин буурсан үзүүлэлт байна.

8.2 СУРГАЛТ

Ажилтан, албан хаагчдын ур чадварыг дээшлүүлэх, тэдгээрийн мэргэжлийн мэдлэг, дадлагыг нэмэгдүүлэхийн тулд “Сургалт хөгжлийн стратеги 2018-2022” төлөвлөгөөг боловсруулсан бөгөөд үүний дагуу 2018 оны сургалтын дэлгэрэнгүй төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулан, хэрэгжилтийг ханган ажиллалаа. Энэ төлөвлөгөөний хүрээнд давхардсан тоогоор 681 ажилтныг хамруулан, Төрийн аудитын байгууллагын хүний

нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх, тэдний ур чадварыг нэмэгдүүлэх, арга зүйг хөгжүүлэх, шинээр болон шинэчлэгдэн батлагдсан хууль, дүрэм, журмын талаар мэдлэг, мэдээллээр хангах сургалтуудыг зохион байгууллаа. Үүнд:

ТАБ-ын шинэ ажилтны сургалтыг 2018 оны 6 дугаар сарын 4-6-ны өдрүүдэд Эрдмийн их сургууль дээр зохион байгуулж, 1-3 дахь жилдээ ажиллаж буй 49 ажилтныг хамруулав.

- ТАБ-ын шинэ ажилтны сургалтыг 2018 оны 6 дугаар сарын 4-6-ны өдрүүдэд Эрдмийн их сургууль дээр зохион байгуулав.
- ТАБ-ын аудитын менежерүүдийн сургалтыг “Аудитыг хянан удирдах арга зүй” сэдвийн хүрээнд зохион байгууллаа.
- “Нотлох баримт ба нотлох ажиллагаа” сэдэвт сургалтыг ХСИС-тай хамтран Эрдмийн их сургууль дээр хийж ЯАГ болон нийслэл дэх ТАГ-ын аудитор, шинжээчид оролцов.
- “Захиргааны ерөнхий хууль”, “Захиргааны акт, захиргааны хэм хэмжээний акт”-ын талаарх сургалтыг ХЗДХЯ-ны Захиргааны хэм хэмжээний актын хяналт бүртгэлийн хэлтсээс авч МУЕА-ын орлогч, газрын захирал, менежерүүд нийт 15 хүнийг хамруулав.
- Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд ЯАГ-ын удирдлагууд болон аймаг, нийслэл дэх ТАГ, ЯАГ-ын нийт 55 ажилтанд “Чадамжийн хүрээ” түүнийг тодорхойлох асуудлаар Олон Улсын зөвлөхүүд сургалт зохион байгуулав.
- “Компанийн хувьцаа, үнэт цаасны тухай ногдол ашиг хуваарилалт”-ын талаар СЗХ-ны сургагч багш нараар Нийцлийн аудитын газар болон нийслэл дэх ТАГ-ын нийцлийн аудитын хэлтсийн аудиторуд сургалт авав.
- ИНТОСАИ, Аи Ди Аи-аас 3i хөтөлбөрийн II үе шатны хүрээнд 2017 оны 11 дүгээр сард Гүрж улсад зохион байгуулагдсан “Чанарын баталгаажуулалт” сэдэвт сургалт, семинарт оролцсон. Энэхүү олон улсын сургалтаас сурч мэдсэн сайн туршлага, шинэ арга хандлагуудын хүрээнд “АДБ-ын Чанарын баталгаажуулалтын тухай ерөнхий ойлголт”, “Чанарын баталгаажуулалтын тогтолцоог бий болгоход анхаарах зүйлс”, “Гүйцэтгэлийн аудитын чанарын баталгаажуулалтын хэрэгслийн тухай ойлголт” зэрэг сэдвүүдээр Чанарын баталгаажуулалтын албаны ажилтнуудад сургалт зохион байгуулав.
- Дэлхийн банкны буцалтгүй тусламжаар хэрэгжүүлж буй “Үндэсний Аудитын Газрын чадавхийг бэхжүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд албан хаагчдын мэргэшил, ур чадварыг дээшлүүлэх бүсчилсэн сургалтыг 5 бүсэд амжилттай зохион байгуулж өндөрлөлөө.
- Аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын нууц хамгаалах ажилтнуудад зориулсан сургалтыг Тагнуулын ерөнхий газартай хамтран зохион байгуулав.
- Филиппин Улсын Иргэдийн оролцоотой аудитын хөтөлбөрийн менежер асан, олон улсын зөвлөх Вивиен Сют Кортес 2018 оны 7 сарын 3-4-ны өдрүүдэд “Монгол Улс дахь аудитын үйл ажиллагаанд иргэдийг оролцуулах тухай хөтөлбөр”-ийг Дэлхийн банкны сургалтын танхимд зохион байгуулав.

“ЯАГ-ын чадавхыг бэхжүүлэх төсөл”-ийн хүрээнд Санхүүгийн болон гүйцэтгэлийн аудитыг олон улсын стандартын дагуу хэрэгжүүлэх талаар аудитын арга зүйн зөвлөгөө өгөх ОУ-ын зөвлөхүүдийг сонгож, ажлын байрны сургалтыг зохион байгууллаа. Ажлын

байрны зөвлөх үйлчилгээг олон улсын туршлагатай зөвлөхүүд Pritom Phookun, Ayodeji Ogunyeми нар хэрэгжүүллээ.

Сургалтын цахим орчинг бий болгох ажлын хүрээнд санхүү, гүйцэтгэл, нийцлийн аудитын сэдвээр цахим хичээл бэлтгэн видео сан бий болгож ажилтнуудад ашиглуулах зорилгоор “ТАБ-ын үйл ажиллагааны тайлан болон статистик мэдээг боловсруулж тайлагнах журам”, “Хамаарлын шинжилгээ”, “Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам”, “АДБОУС-ыг ашиглах арга зүй”, “Гүйцэтгэлийн аудитын тулгуур зарчим”, “АДБОУС-100-400”, “Захиргааны акт болон захиргааны хэм хэмжээний акт” зэрэг сэдвүүдээр хичээл бэлтгэн Төрийн аудитын байгууллагын дотоод мэдээллийн санд байршуулав.

Мөн ТАБ-ын цахим хуудсанд “Сургалт” гэсэн цэсийг дотоод мэдээллийн сүлжээнд шинээр нээж сургалтын үеэр заагдсан хичээлүүдийг байршуулсан нь ажилтнуудад боломжтой үедээ мэдлэгээ ахиулах, дотооддоо сургалт хийх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд тустай ажил болсон.

Төрийн аудитын байгууллагын харьяа сургалт, судалгаа, хөгжүүлэлтийн төвийг байгуулж энэ төвөөр дамжуулан төрөл бүрийн мэргэжлийн ажилтнуудыг аудиторын чиглэлээр мэргэшүүлж, мэргэжлийн аудитор бэлтгэх, давтан сургах үйл ажиллагааг зохицуулах чиглэл баримтлан ажиллаж байна.

Мөн түүнчлэн Бүгд Найрамдах Индонез Улсын Аудитын Хорооны Сургалтын Төвийн үйл ажиллагаатай танилцах, туршлага солилцох зорилгоор Үндэсний аудитын газрын Тамгын газрын дарга Ц.Ганболд тэргүүтэй төлөөлөгчид Бүгд Найрамдах Индонез Улсын Аудитын Хорооны Сургалтын төвд айлчлав.

Төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчид дотоод сургалтуудаас гадна гадаад сургалтуудад амжилттай хамрагдсан байна. Тухайлбал, БНХАУ-ын Нанжин хот дахь Аудитын академид 10 хүн, Казакстан Улсын Астана хотноо “Мэдээллийн технологийн аудит” сэдэвт АСОСАИ-н семинарт 1 хүн, Кувейт Улсын Төрийн аудитын товчооноос зохион байгуулсан сургалтад 10 хүн, Аи Ди Аи олон улсын байгууллагаас Тайланд Улсын Бангкок хот, Өмнөд Африкийн бүгд найрамдах улсын Иохнесбург хотод зохион байгуулсан “Төрийн аудитын үйл ажиллагаанд харилцагч талуудын оролцоог нэмэгдүүлж, тэднээс аудитын үр дүн, хөгжилд дэмжлэг болох харилцааг бий болгох стратеги төлөвлөгөө боловсруулах арга зүй” сэдэвт сургалт, семинарт 2 хүн тус тус оролцож олон улсын аудитын арга зүйгээс туршлага судалсан байна

8.3 ГАДААД ХАРИЛЦАА

БНХАУ-ын Ерөнхий аудитор хатагтай Ху Зэжүн тэргүүтэй төлөөлөгчид Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Д.Хүрэлбаатарын урилгаар Үндэсний аудитын газарт 2018 оны 7 дугаар сарын 7-ноос 9-ны өдрүүдэд албан айлчлал хийлээ.

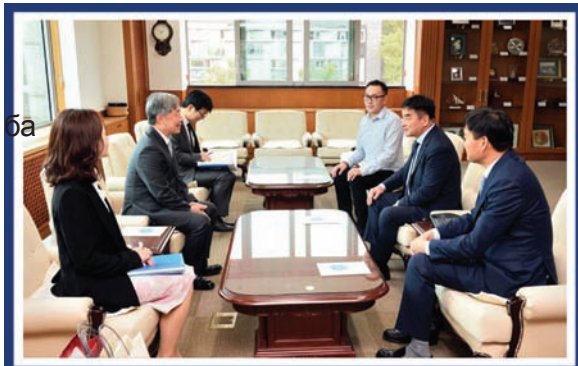
БНХАУ-ын Нанжин хотын Аудитын Их сургуулийн орлогч захирал Ван Хуйжин тэргүүтэй төлөөлөгчид Үндэсний аудитын газарт 2018 оны 5 дугаар сарын 27-30-ны өдрүүдэд албан айлчлал хийлээ. Айлчлалын үеэр Монгол Улсын Үндэсний

аудитын газар, БНХАУ-ын Нанжин Аудитын Их сургууль хооронд Хамтран ажиллах тухай Харилцан ойлголцлын санамж бичигт гарын үсэг зурав.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн орлогч С.Бүрэнбат тэргүүтэй төлөөлөгчид Буриад улсын тооцооны танхимд 2018 оны 2 дугаар сарын 20-23-ны өдрүүдэд албан ёсны айлчлал хийв.

Монгол Улсын АДБ, Иорданы АДБ-ын хамтарсан баг АСОСАИ-н нарийн бичгийн дарга орон болох БНСУ-д очиж АСОСАИ-н 2015-2017 оны санхүүгийн тайланд аудит хийлээ. Санхүүгийн тайлангийн төслийг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт танилцуулж АСОСАИ-д хүргүүлсэн болно.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовн зөвлөх А.Энхбат, Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын Тамгын хэлтсийн дарга Ч.Цагаанхүү нар Бүгд Найрамдах Солонгос Улсын Сөүл хотноо 2018 оны 11 дүгээр сарын 5-6-ны өдрүүдэд болсон “Нээлттэй засгийн түншлэлийн Ази-Номхон далайн бүс нутгийн хурал”-д оролцов.

Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Д. Хүрэлбаатар БНСУ-ын хяналт, шалгалт аудитын зөвлөлийн дарга Чой Жажёонгтой 2018 оны 9 дүгээр сарын 27-ны өдөр уулзаж, БНСУ болон Монгол Улсын аудитын дээд байгууллагуудын хоорондын хоёр талт харилцаа, хамтын ажиллагаа тогтоож, хөгжүүлэх чиглэлээр санал солилцлоо.

Монгол Улсын Ерөнхий аудитор Д. Хүрэлбаатар тэргүүтэй Төрийн аудитын байгууллагын төлөөлөгчид 2018 оны есдүгээр сарын 18-аас есдүгээр сарын 21-ны өдрүүдэд БНСВУ-ын Ханой хотноо зохион байгуулагдаж буй АСОСАИ-н 14 дүгээр чуулганд оролцлоо

хотноо болсон “Аудитын үйл ажиллагаанд иргэдийг оролцуулах стратеги болон туршлага солилцох айлчлал”-д Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын зөвлөх А.Энхбат тэргүүтэй төлөөлөгчид 2018 оны 10 дугаар сарын 15-16-ны өдрүүдэд оролцлоо.

БНСУ-ын Аудит ба хяналт шалгалтын судалгааны институтын урилгаар Монгол дахь Дэлхийн банкны төслийн санхүүжилтээр БНСУ-ын нийслэл Сөүл

Төрийн аудитын байгууллагад цахим аудитын тогтолцоог нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх зорилгоор МУЕА-ын орлогч С.Бүрэнбатаар ахлуулсан төлөөлөгчид БНХАУ-ын Үндэсний аудитын газраас хэрэгжүүлж буй “Алтан аудит” төслийг судалж туршлага судлахаар албан айлчлал хийлээ.

8.4 МЭДЭЭЛЛИЙН ТЕХНОЛОГИ

Төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн технологийг хөгжүүлэх, төрийн аудитад шинэ техник, технологийг нэвтрүүлэх, аудитыг хараат бусаар гүйцэтгэхэд шаардлагатай техник, хэрэгслээр шат дараатай хангах зорилгоор “Төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн технологийн бодлого”-ын баримт бичгийн төслийг холбогдох эрхзүйн акт, стандарт, дүрэм, журамд нийцүүлэн боловсруулсан.

Төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн технологийн үйл ажиллагааг зохицуулах журмыг боловсруулан МУЕА-ын 2018 оны А/236 дугаар тушаалаар батлуулан 2019 оноос эхлэн мөрдөн ажиллаж байна.

Төрийн аудитын байгууллагаас гаргаж буй аудитын тайлан, албан бичиг, тушаал, шийдвэр зэргийг үг үсгийн алдаагүй болгох зорилгоор Монгол хэлний үг, үсгийн дүрмийн алдаа шалгагч “Болор дуран” программ хангамжийг аудитын менежерүүдийн компьютерт суулгалаа.

Төрийн аудитын байгууллагын онлайн хурлын тоног төхөөрөмжийг орон нутагт суурилуулах, тохируулах ажлыг хийж хэвийн ажиллагаанд орууллаа.

Төрийн аудитын байгууллагын нэгдсэн сүлжээг 2015 онд байгуулсан бөгөөд уг сүлжээний өгөгдөл дамжуулах хурд Орон нутгийн салбар бүрд 2 Mbps байсан нь интернэт орчинд ажиллахад удаашрах, онлайн хурал хийхэд тасалдах зэрэг доголдлуудыг үүсгэж байсан асуудлыг шийдвэрлэх зорилгоор Төрийн аудитын байгууллагын нэгдсэн сүлжээний өнөөгийн байдал болон хурдыг сайжруулах судалгааг хийж, уг судалгаанд үндэслэн “Мэдээлэл холбооны сүлжээ” ХХК-ий удирдлагуудтай уулзалт зохион байгуулж орон нутгийн нэгдсэн VPN сүлжээний төлбөрийг нэмэгдүүлэхгүйгээр сүлжээний урсгалын хурдыг 2.5 дахин нэмэгдүүлсэн.

Төрийн аудитын байгууллагын мэдээллийн систем, программ хангамжийн хэвийн ажиллагааг хангах зорилгоор байгууллагад нэн хэрэгцээ, шаардлагатай дараах программ хангамж, системийг нэвтрүүлэн ажиллалаа. Эдгээр программ хангамж, системүүдийг нэвтрүүлснээр аудиторуд, ажилтнууд болон Мэдээллийн технологийн мэргэжилтнүүдийн ажлын бүтээмжийг нэмэгдүүлсэн чухал ач холбогдолтой юм. Үүнд:

- Байгууллагын хэмжээнд ашиглагдаж буй сервер компьютер, гадаад, дотоод сүлжээний хуваарилах болон салаалах төхөөрөмжийн ажиллагаа, сүлжээний урсгалын ачааллыг нэг цэгээс хянах боломжтой “PRTG network monitor” программ хангамжийг суулган тохируулж, өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна.
- Байгууллагын хэмжээнд ашиглагдаж буй суурин, зөөврийн болон сервер компьютерыг вирус, хорт кодоос хамгаалах байгууллагад зориулсан, нэгдсэн төв удирдлагатай албан ёсны эрхтэй Касперский программ хангамжийг худалдан авч суулгаж тохируулсан.
- 2018 оны 01 дүгээр сард Microsoft Lync сервер доголдсонтой холбогдуулан шинээр дотоод сүлжээний Spark мессенжер программ хангамжийг сервер компьютерт суулгаж, шаардлагатай тохируулгыг хийж хэвийн ажиллагааг хангаж ажилласан.
- Онлайн хурал, сургалтад ашиглах зорилгоор Microsoft Lync программ хангамжийг серверт шинээр суулгах, сервер компьютерыг бэлтгэж, тохируулах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.

Мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр хэд хэдэн бодит ажлуудыг хийж хэрэгжүүлсэн бөгөөд эдгээрээс дурдвал хяналтын камерын систем, байр орчны оролт, гаралтын систем, дотоод болон утасгүй сүлжээний хяналтын программуудыг нэвтрүүлэн ажилласан.

8.5 МЭДЭЭЛЭЛ СУРТАЛЧИЛГАА

Төрийн аудитын байгууллагаас олон нийтийг мэдээллээр хангах төлөвлөгөөний хүрээнд олон нийттэй харилцах, мэдээллийн ил тод байдлыг ханган ажиллаа. ТАБ-ын үйл ажиллагаа, төсөв санхүү, бусад холбогдох мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй ил тод байлгах зорилгын хүрээнд тухай бүр мэдээллүүдийг түргэн шуурхай цахим сайтад ил тод байршуулан ажилласан.

Үндэсний аудитын газрын албан ёсны цахим хуудас болох audit.mn сайтад 2018 онд байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой нийт 83 мэдээ, мэдээллийг, байгууллагын дотоод үйл ажиллагаатай холбоотой тушаал шийдвэр, үүрэг даалгавар, дүрэм журам,

зарлал гэх мэт нийт 126 мэдээллийг дотоод мэдээллийн санд тус тус байршуулжээ.

Төрийн аудитын байгууллагын удирдлагууд ТАБ-ын үйл ажиллагаа, хараат бус байдал, эрх зүйн орчин зэрэг асуудлаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр 8 удаагийн ярилцлага, хэлэлцүүлэгт оролцсон ба нийт 13 мэдээллийн сайт, 10 телевиз, 2 өдөр тутмын хэвлэлтэй хамтран ажилласан байна.

8.6 АРХИВ, АЛБАН ХЭРЭГ ХӨТЛӨЛТ

Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийн зааврын дагуу Төрийн аудитын байгууллагын удирдлагын үйл ажиллагааг стандартын дагуу зөв баримтжуулах, баримт бичгийг мэдээлэл, тоо бүртгэлийн санд оруулах, албан баримт бичгийг шуурхай хянан шийдвэрлүүлэх, байгууллагын үйл ажиллагаанд үүссэн баримт бичгийг зөв ангилж төрөлжүүлэх, баримт бичгийн эмх цэгц, бүрдлийг сайжруулах, нууцлах, хадгалах, хамгаалах зэрэг ажлыг хийж байна.

Төрийн нууцын албан хэрэг хөтлөлтийг эрхлэн явуулж, нууцын журмаар хадгалан хамгаалж, төрийн нууц хариуцсан болон танилцах эрх бүхий албан тушаалтнуудад төрийн нууцыг хамгаалах арга зүйн туслалцаа үзүүллээ.

2018 онд МУЕА-ын 595 тушаал гарснаас 237 нь А индекстэй буюу байгууллагын үйл ажиллагаатай холбоотой 358 нь Б индекстэй буюу хүний нөөцтэй холбоотой тушаал, тушаалууд байна. ТАБ-ын үйл ажиллагаатай холбоотой, аудит хийлгэх тухай зэрэг нийт 252 өргөдөл, гомдол, хүсэлт ирснээс 250-ыг нь хугацаанд нь шийдвэрлэж, 2-ынх нь шийдвэрлэх хугацаа болоогүй байна.

8.7 АУДИТЫН ЧАНАРЫН БАТАЛГААЖУУЛАЛТ

2018 онд Үндэсний аудитын газрын санхүүгийн тайлангийн 37, гүйцэтгэлийн 18, нийцлийн 6 нийт 61 аудитад чанарын баталгаажуулалт хийлээ.

МУЕА-ын батласан төлөвлөгөө, нэгдсэн удирдамжийн дагуу Төв, Орхон, Хөвсгөл, Завхан, Өвөрхангай аймаг, Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрууд болон Төрийн аудитын байгууллагаас гэрээгээр аудитын ажил гүйцэтгэсэн хараат бус 5 аудитын хуулийн этгээдэд тогтолцооны болон аудитын түвшинд чанарын баталгаажуулалт хийж холбогдох дүгнэлт, зөвлөмжийг өгч ажиллав.

8.8. ДОТООД АУДИТЫН ТАЛААР

Дотоод аудитын алба нь Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан төлөвлөгөө хөтөлбөрийн дагуу орон нутаг дахь 20 Төрийн аудитын газар, Үндэсний аудитын газрын 1 газарт холбогдох хууль, эрх зүйн хүрээнд нийт 21 удаагийн дотоод хяналт шалгалтыг гүйцэтгэв. Дотоод аудитын үр дүнд нийт 59 зөвлөмж өгөгдсөнөөс тайлант онд 98.3 хувийг биелүүлсэн байна.

9 САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАГНАЛ, ТӨСВИЙН ГҮЙЦЭТГЭЛ

2018 оны Төсвийн тухай хуулиар Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт 11.5 тэрбум төгрөгийн төсөв батлагдсаныг Сангийн яамнаас баталсан сар, улирлын хуваарийн дагуу хуваарийг хийж Төсвийн шууд захирагчдад хүргүүлэн мөрдүүлж ажилласан.

Төсвийн шууд захирагчдаас ирүүлсэн санхүүжилтийн эрхнээлгэх, төсөв захирагчдын болон зардал хооронд гүйлгэн зарцуулах хүсэлтийг судлан хянаж, Сангийн яаманд тухай бүр уламжлан шийдвэрлүүлж санхүү төсвийн зохистой удирдлагыг хэрэгжүүлсэн.

Улсын Их хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2018 оны 01 дүгээр тогтоолоор Үндэсний аудитын газрын 2019 онд гүйцэтгэх аудитын сэдвийг баталсны дагуу аудитын сэдэв тус бүрээр зардлын тооцооллыг хийж ТЕЗ-ийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, жилийн төсвийн хязгаарын санал, төсвийн төслийн санал, төсвийн гүйцэтгэлийн мэдээ, төсвийн өр, авлагын мэдээ, нэмэлт санхүүжилтийн мэдээг Төсвийн тухай хуульд заасан цаглабарт хугацаанд Сангийн яаманд хүргүүлж ажилласан.

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1-д “Монгол Улсын Ерөнхий аудитор төрийн аудитын байгууллагын төсвийн төслийг хянуулахаар УИХ-ын Төсвийн байнгын хороонд оруулна...” гэж заасны дагуу УИХ-ын төсвийн байнгын хорооны 2018 оны 6 дугаар сарын 26, 28-ны өдрийн хуралдаанаар хэлэлцүүлэн ТАБ-ын 2019 оны төсвийг хэлэлцүүлэн 18.9 тэрбум төгрөг байхаар хянуулсан.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын төсвийн багцад хамаарах 23 төсвийн шууд захирагчийн 2018 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайланг хуулийн хугацаанд авч, санхүүгийн тайланд “Грант Торнтон Аудит” ХХК-аар аудит хийлгэж “Зөрчилгүй” дүгнэлт авсан.

Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.5-д “... ТЕЗ жилийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг дараа оны 4 дүгээр сарын 05-ны дотор ... аудитын байгууллагад хүргүүлж, аудит хийсэн тайланг жил бүрийн 4 дүгээр сарын 25-ний дотор Санхүү төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлэх” гэж заасны дагуу ТЕЗ-ийн 2018 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан болон аудит хийгдсэн тайлан гарах хугацаа болоогүй байна.

Урьдчилсан байдлаар төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны төсвийн гүйцэтгэл 11,442.9 сая төгрөг буюу 99.2 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

ТАБ-ыг санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн программаар хангах зорилтын хүрээнд зах зээлд энэ чиглэлийн программыг нийлүүлдэг компаниудаас үнийн судалгаа авч, улзалт ярилцлага хийсний эцэст “Ординат” ХХК-ийн Юникус программ сонгогдов.

10 ДҮГНЭЛТ, ЦААШДЫН ЗОРИЛТ

2018 оны 3 дугаар сард болсон Төрийн аудитын байгууллагын Удирдах ажилтны зөвлөгөөнөөс 2018 оныг **“Аудитын чанар үр өгөөжийг дээшлүүлэх жил”** болгон зарласан билээ.

Дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд аудитын чанар, үр өгөөжийг дээшлүүлэх чиглэлээр нэлээд ажлыг төлөвлөн хэрэгжүүлж ажилласан байна.

Юуны өмнө аудитын үр өгөөжийг үнэн зөв, төлөвлөж, бүртгэх асуудалд онцгой анхаарч ажиллалаа. Төрийн аудитын байгууллагын мэдээ, бүртгэл хариуцсан ажилтнуудад аудитын үр өгөөжийн мөн чанарыг ойлгуулах, түүнийг бүртгэх, мэдээлэх талаар сургалт зохион байгуулж, зөвлөгөө өгч ажилласны үр дүнд аудитын үр өгөөжийг буруу мэдээлж, тооны хойноос хөөцөлдөх хандлага байсныг таслан зогсоож, бодитойгоор бүртгэж мэдээлдэг болсон нь энэ жилийн дэвшүүлсэн зорилтот ажлын гол үр дүн байлаа.

2018 оны дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд чанар үр өгөөжийг дээшлүүлэхийн тулд “Төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны тайлан болон статистик мэдээг боловсруулж тайлагнах журам”, “Чанарын баталгаажуулалтын журам”, “Чанарын хяналтын журам” зэрэг нийт 20 дүрэм, журам, заавар шинээр болон шинэчлэн боловсруулан батлуулж, бодлогын хэд хэдэн баримт бичгийг УИХ болон холбогдох шийдвэр гаргагчдад төслийг хүргүүлээд байна

Ийнхүү Төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчид аудитын бүхий л үе шатанд чанар, үр өгөөж, бодлогын шинж чанар бүхий зөвлөмжид анхааран ажилласны үр дүнд санхүүгийн бус 985 үр өгөөж бүртгэгдсэн байгаа нь өмнөх оноос 22 хувиар өссөн үзүүлэлт юм.

Төрийн аудитын байгууллагын аливаа үйл ажиллагаа, тэр тусмаа аудитын үйл ажиллагаа заавал баримттай, нотолгоотой, хууль, журам, дүрэм, стандартад үндэслэсэн байх шаардлагатай. Иймд 2019 оныг **“Аудитыг баримтжуулах бодлого, арга зүйг боловсронгуй болгож, төлөвшүүлэх жил”** болгон зарлаж дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд хийх ажлыг зохион байгуулах хороог байгуулсан.

Төрийн аудитын байгууллагаас жил бүр тодорхой зорилтыг дэвшүүлэн тэр хүрээндээ багагүй ажлуудыг хийж, хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд хийх ажлыг тодорхой төлөвлөгөөгүйгээр явцын дунд урсгал байдлаар хийж байгаад дүгнэлт хийж байна.

Иймд 2019 онд дэвшүүлсэн зорилтын хүрээнд аудитыг баримтжуулах бодлого, арга зүйг боловсронгуй болгох жилийн ажлыг зохион байгуулах хороог Тамгын газрын даргаар ахлуулан байгуулж, Төрийн аудитын байгууллагын удирдах ажилтны зөвлөгөөний үеэр жилийн ажлын нээлтийг хийж тусгай төлөвлөгөө гарган хэрэгжүүлж эхлээд байна.

Жилийн ажлын хүрээнд аудитыг баримтжуулах бодлого, арга зүйг боловсронгуй болгох, архивын баримтын иж бүрдлийг хангах, төрийн аудитын байгууллагуудад архивын бичиг баримт нягтлан шалгах комиссыг үүргийн дагуу ажиллуулах, бүх архивын баримт бичигт нэгдсэн удирдамжаар хяналт шалгалт хийх, төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчдад сургалт зохион байгуулах зэрэг зохион байгуулалтын ажлыг төлөвлөж байна.

ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2014-2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮНГИЙН ЗАРИМ ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Үзүүлэлт		Хэмжих нэгж	2014 он	2015 он	2016 он	2017 он	2018 он
СТА		тоо	4543	4093	3297	3179	3806
ГА		тоо	248	214	196	210	201
НА		тоо	187	157	219	167	97
Аудитын дүн		тоо	4978	4464	3712	3556	4104
Тогтоосон төлбөрийн акт	тоон дүн	тоо	2355	2035	1475	1249	1955
	мөнгөн дүн	тэрбум төгрөг	18.6	22.9	10.9	22.4	57.4
	Үүнээс: хэрэгжсэн	тэрбум төгрөг	13.7	20.2	5.1	11	21.5
Өгсөн албан шаардлага	тоон дүн	тоо	2428	3195	2981	2152	2871
	МӨНГӨН ДҮН	тэрбум төгрөг	2,457.0	5,548.3	1,173.6	2,537.9	2,202.7
	Үүнээс: хэрэгжсэн	тэрбум төгрөг	2,274.4	2,838.6	837.5	1,796.6	434.0
Өгсөн зөвлөмж	ӨГСӨН	тоо	10101	9656	7855	7694	9083
	хэрэгжүүлсэн	тоо	8747	8166	5685	5963	7368
Илрүүлсэн алдаа зөрчил	илрүүлсэн	тэрбум төгрөг	12,857.5	18,312.2	16,336.9	11,477.9	18,831.4
	залруулсан	тэрбум төгрөг	8,081.5	8,093.5	6,074.3	2,241.5	12,162.1
Хариуцлага тооцуулсан албан тушаалтан		тоо	767	732	752	447	617
Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал		тоо	65	89	186	72	75
Улс, орон нутгийн төсөвт төвлөрүүлсэн орлого		тэрбум төгрөг	14	30	7.6	13	15.2
Хүлээн зөвшөөрүүлсэн үр өгөөж		тэрбум төгрөг	812.4	540.9	633.7	1,831.6	821.7
1 төгрөгт ногдох үр өгөөж		төгрөг	92.2	56.7	67.9	198.6	72.1

Эх сурвалж: ТАБ-ын 2018 оны статистик нэгтгэл

Хавсралт 1

ТАБ-аас гүйцэтгэсэн санхүүгийн тайлангийн, гүйцэтгэлийн нийцлийн аудитын акт, албан шаардлага, зөвлөмж, ТАТХ-ийн 28-р зүйлийн хэрэгжилт, хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал, хүлээн зөвшөөрүүлсэн үр өгөөжийн нэгтгэл

Он		СТА	ГА	НА	Нийт	
Төлөвлөсөн		3824	184	97	4105	
Гүйцэтгэсэн		3806	201	97	4104	
Төлбөрийн акт						
Өмнөх оны үлдэгдэл	Тоо	229	185	97	511	
	Дүн /сая.төг/	5,956.7	4,222.3	2,707.5	12,886.5	
Тайлант онд өгсөн	Тоо	1571	220	164	1955	
	Дүн /сая.төг/	10,596.2	34,061.3	12,756.2	57,413.7	
Хэрэгжсэн	Өмнөх он	Тоо	82	69	51	202
		Дүн /сая.төг/	3,661.2	666.2	2,341.7	6,669.1
		Төсөвт оруулсан мөнгө /сая.төг/	3,548.1	333.7	203.2	4,085.0
	Тайлант он	Тоо	1281	130	62	1476
		Дүн /сая.төг/	7,377.5	3,433.5	10,708.2	21,519.2
		Төсөвт оруулсан мөнгө /сая.төг/	5,889.0	3,275.1	528.9	9,693.0
Хасагдсан		Тоо	41	30	15	86
		Дүн /сая.төг/	181.7	2,404.6	534.4	3,120.7
Эцсийн үлдэгдэл		Тоо	396	173	133	702
		Дүн /сая.төг/	5,332.5	31,779.3	1,879.4	38,991.2
Албан шаардлага						
Өмнөх оны үлдэгдэл	Тоо	114	156	163	433	
	Дүн /сая.төг/	670,258.5	52,671.9	118,539.4	841,469.8	
Тайлант онд өгсөн	Тоо	1520	506	845	2871	
	Дүн /сая.төг/	905,561.7	1,019,045.7	278,098.6	2,202,706.0	
Хэрэгжсэн	Өмнөх он	Тоо	46	111	110	267
		Дүн /сая.төг/	23,014.2	19,763.7	115,592.0	158,369.9
		Төсөвт оруулсан мөнгө /сая.төг/	687.7	0	405.9	1,093.6
	Тайлант он	Тоо	1328	299	449	2076
		Дүн /сая.төг/	208,971.1	130,380.5	94,627.7	433,979.3
		Төсөвт оруулсан мөнгө /сая.төг/	299.4	3.7	1.4	304.5
Хасагдсан		Тоо	8	10	5	23
		Дүн /сая.төг/	287,850.3	951.4	16.6	288,818.3
Эцсийн үлдэгдэл		Тоо	252	242	444	938
		Дүн /сая.төг/	1,055,984.6	920,622.0	186,401.7	2,163,008.3
Зөвлөмж (тоогоор)						
Өмнөх оны үлдэгдэл		1763	412	389	2564	
Үүнээс хэрэгжсэн		1680	315	293	2288	
Тайлант онд өгсөн		6943	1318	822	9083	
Үүнээс хэрэгжсэн		6438	601	329	7368	
Төрийн аудитын тухай хуулийн 28-р зүйлийн хэрэгжилт						
Тайлант онд шинээр гаргасан		643	98	150	891	
Үүнээс	Бүрэн хэрэгжсэн	476	71	70	617	
	Хэрэгжээгүй	167	27	80	274	
Хууль хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал						
Өмнөх оны шийдвэрлэгдээгүй үлдэгдэл		18	63	34	115	
Тайлант онд шинээр шилжүүлсэн		30	32	13	75	
Бүгд		48	95	47	190	
Үүнээс:	Бүрэн шийдвэрлэгдсэн	14	25	7	46	
	Хэрэгсэхгүй болсон	12	6	2	20	
	Хянагдаж байгаа	22	64	38	124	
Хүлээн зөвшөөрүүлсэн үр өгөөж						
Санхүүгийн	Тоо	2412	397	308	3117	
	Дүн/сая.төг/	618,986.6	127,576.2	46,833.6	793,396.4	
Санхүүгийн бус		675	145	165	985	

Эх сурвалж: ТАБ-ын 2018 оны статистик нэгтгэл

Хавсралт 2

ТАБ-ын илрүүлэлтийн нэгтгэл, аудитын төрлөөр

Илрүүлэлт		Хэмжих нэгж	СТА	ГА	НА	ДҮН
Орлого бүрдүүлэлттэй холбоотой	Улсын төсөв	Тоо	59	8	3	70
		Дүн /сая.төг/	3,118.5	79.4	16.2	3,214.1
	Орон нутгийн төсөв	Тоо	218	67	60	345
		Дүн /сая.төг/	4,505	4,080.5	4,614.5	13,200
Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлтэй холбоотой		Тоо	424	287	156	867
		Дүн /сая.төг/	11,826.5	36,628.5	7,344.0	55,799.0
НББ, тайлагналтай холбоотой		Тоо	6,334	426	148	6,908
		Дүн /сая.төг/	12,948,720.8	123,247.3	13,280.2	13,085,248.3
Арвилан хэмнэлт, үр ашиг, үр нөлөөтэй холбоотой		Тоо	1,462	468	67	1,997
		Дүн /сая.төг/	184,328.5	300,964.9	114,088.5	599,381.9
Хууль, тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой		Тоо	4,220	762	3,595	8,577
		Дүн /сая.төг/	386,173.8	2,211,054.8	467,597.1	3,064,825.7
Дотоод хяналт, хариуцлагатай холбоотой		Тоо	1,095	669	535	2,299
		Дүн /сая.төг/	327,983.2	276,210.2	9,173.9	613,367.3
Худалдан авалттай холбоотой		Тоо	127	469	142	738
		Дүн /сая.төг/	116,826.7	6,318.3	13,108.3	136,253.3
Бусад		Тоо	463	230	1,070	1,763
		Дүн /сая.төг/	23,272.1	1,232,935.0	3,863.4	1,260,070.5
Нийт илрүүлэлт		Тоо	14,402	3,386	5,776	23,564
		Дүн /сая.төг/	14,006,755.1	4,191,518.9	633,086.1	18,831,360.1
Үүнээс: залруулсан		Тоо	4,248	345	3,162	7,755
		Дүн /сая.төг/	12,109,859.6	11,850.9	40,347.6	12,162,058.1

Эх сурвалж: ТАБ-ын 2018 оны статистик нэгтгэл

Хавсралт 3

ТАБ-аас өгсөн зөвлөмжийн нэгтгэл, аудитын төрлөөр

Зөвлөмж		СТА	ГА	НА	ДҮН
Өмнөх оноос шилжиж ирсэн					
Өгсөн		1763	412	389	2564
Үүнээс:	Арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах	327	87	36	450
	Бүртгэл тайлагналтай холбоотой	395	35	28	458
	Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой	469	139	205	813
	Дотоод хяналтыг сайжуулах	311	83	90	484
	Бусад	261	68	30	359
Хэрэгжүүлсэн		1680	315	293	2288
Үүнээс:	Арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах	310	67	15	392
	Бүртгэл тайлагналтай холбоотой	363	27	20	410
	Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой	457	108	171	736
	Дотоод хяналтыг сайжуулах	300	60	67	427
	Бусад	250	53	20	323
Тайлант онд өгсөн					
Өгсөн		6943	1318	822	9083
Үүнээс:	Арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах	581	301	82	964
	Бүртгэл тайлагналтай холбоотой	2674	104	55	2833
	Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой	2408	521	426	3355
	Дотоод хяналтыг сайжуулах	743	268	208	1219
	Бусад	537	124	51	712
Хэрэгжүүлсэн		6438	601	329	7368
Үүнээс:	Арвилан хэмнэх, үр ашиг, үр нөлөөг сайжруулах	539	156	39	734
	Бүртгэл тайлагналтай холбоотой	2567	63	26	2656
	Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой	2290	223	158	2671
	Дотоод хяналтыг сайжуулах	660	111	84	855
	Бусад	382	48	22	452
Дараа онд шилжих хэрэгжээгүй зөвлөмжийн үлдэгдэл		588	814	589	1991

Эх сурвалж: ТАБ-ын 2018 оны статистик нэгтгэл

ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

ТӨРИЙН АУДИТЫН БАЙГУУЛЛАГЫН 2018 ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН СИСТЕМЧИЛСЭН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

2019 оны 3 дугаар сарын 12

Улаанбаатар хот

А. ОРШИЛ

УИХ-ын Төрийн байгуулалтын Байнгын хорооны 2013 оны 05 дугаар тогтоолын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилт, үйл ажиллагааны тайланд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын орлогч бөгөөд Тэргүүлэх аудиторын 2019 оны А/01 дүгээр тушаалаар байгуулагдсан ажлын хэсэг системчилсэн үнэлгээ хийлээ.

Системчилсэн үнэлгээнд Хууль зүйн яамнаас боловсруулан гаргасан “Байгууллагын үйл ажиллагаанд системчилсэн үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу Төрийн аудитын байгууллагын чиг үүргийн хэрэгжилт, үйл ажиллагааны журам (процессын), хүний нөөцийн хэрэгцээний үнэлгээ, төсөв, санхүүгийн үйл ажиллагааг хамрууллаа.

Системчилсэн үнэлгээг хийхдээ Төрийн аудитын байгууллагын 2013-2018 оны стратегийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, 2018 оны үйл ажиллагааны тайлан, Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн хөндлөнгийн хяналтын тайлан болон бусад холбогдох баримт материалыг судлах, дүн шинжилгээ хийх системчилсэн үнэлгээний арга зүйг ашигласан болно.

Б. БАЙГУУЛЛАГЫН ЧИГ ҮҮРГИЙН ХЭРЭГЖИЛТЭД ХИЙСЭН ҮНЭЛГЭЭ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1¹-д заасны дагуу Аудитын дээд байгууллагуудын олон улсын байгууллага /ИНТОСАИ/-н Хөгжлийн санаачилга /Аи Ди Аи/ болон Аудитын дээд байгууллагуудын Азийн байгууллага /АСОСАИ/-аас хамтран хэрэгжүүлсэн “Стратегийн төлөвлөгөөг боловсруулж, хэрэгжүүлэх” хөтөлбөрийн хүрээнд Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2013 оны А/47 дугаар тушаалаар Төрийн аудитын дээд байгууллагын 2013-2018 оны стратегийн төлөвлөгөөг батлуулж, хэрэгжилтийг нь жил бүр тайлагнаж ирсэн байна.

Төрийн аудитын дээд байгууллагын 2013-2018 оны стратегийн төлөвлөгөө нь 7 үндсэн зорилгын хүрээнд 20 зорилт, эдгээр зорилтыг хэрэгжүүлэх 30 төсөл, арга хэмжээ, тэдгээрийн 34 гүйцэтгэлийн хэмжүүрийг тодорхойлж, нийт 27.3 тэрбум төгрөг зарцуулахаар анх төлөвлөжээ.

Тайлант онд уг стратегийн төлөвлөгөөнд туссан өмнөх онуудад тасалдалттай явсан төсөл, арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх ажлыг зохион байгуулж ажилласны үр дүнд 20 зорилтын хүрээнд 30 төсөл, арга хэмжээнээс 11 нь 100 хувь, 5 нь 90-99 хувь, 3 нь 80-89 хувь, 4 нь 60-70 хувь, 6 нь 50 хувийн биелэлтэй гарч 1 арга хэмжээ огт хэрэгжээгүй, нийт дүнгээрээ жилийн эцсийн байдлаар нэгтгэн дүгнэхэд 80.1 хувийн гүйцэтгэлтэй гарч өмнөх оноос хэрэгжилт нь 23 пунктээр өссөн дүнтэй байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2019-2023 онд хэрэгжүүлэх стратегийн төлөвлөгөөнд өмнөх стратегийн төлөвлөгөөнөөс дутуу хэрэгжсэн ажлыг тусгах, олон улсын ижил төстэй байгууллагын жишиг, АДБОУС-ын дагуу гаргасан аргачлалд нийцүүлэн боловсруулах ажил хийгдэж байна.

¹16.1 Үндэсний аудитын газар аудитын хэтийн болон жилийн төлөвлөгөө боловсруулж ажиллана.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2018 онд баталсан Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны ерөнхий төлөвлөгөөнд нийт 8 хөтөлбөрийн хүрээнд 95 дэд арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөжээ.

Тайланд оны төлөвлөгөөний биелэлтийг гаргахад 69 дэд арга хэмжээ хэрэгжиж, 15 дэд арга хэмжээ дутуу хэрэгжилттэй, 11 дэд арга хэмжээ хэрэгжээгүй, нийт дүнгээрээ жилийн эцсийн байдлаар нэгтгэн дүгнэхэд 90.0 хувийн гүйцэтгэлтэй байна.

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгагдсан боловч төлөвлөгдсөн хугацаандаа дуусгаж чадаагүй гүйцэтгэлийн 6 аудит, нийцлийн 4 аудит байна.

Ийнхүү гүйцэтгэлийн аудитаар тайлант онд дуусгаагүй 3 аудит, он дамжин үргэлжилж байгаа 3 аудит байна. Эдгээр гүйцэтгэлийн аудитын хугацаа хоцорсон шалтгааныг дурдвал:

- “Алт олборлох салбарын өнөөгийн байдал алтны нөөцийн бүрдүүлэлт”, “Хөгжлийн банкны үйл ажиллагаа, зээл олголтын үр дүн, эргэн төлөлтийн байдал” зэрэг аудитад нэмэлт горим хэрэгжүүлж байгаа;
- “Эрдэнэс монгол” ХХК, “Эрдэнэс таван толгой” ХХК-ийн үйл ажиллагаанд хийх аудитын багт ажилласан хөндлөнгийн зөвлөх, шинжээч нарын ажлын тайлан хангалтгүй, холбогдох гэрээний орчуулга цаг хугацаа алдсан, хүн хүч дутмаг;
- 2017 оноос дамжин ирсэн Монгол Улсын Хөгжлийн банкны үйл ажиллагаа, зээл олголтын үр дүн, эргэн төлөлтийн байдал, Стратегийн орд эзэмшигчдийн Засгийн газрын өмнө хүлээсэн үүргийн хэрэгжилт үр дүн, Улсын төсвийн хөрөнгөөр баригдаж буй дуусаагүй барилгууд зэрэг аудитад нэмэлт горим хэрэгжүүлсэн, МУЕА-ын бүрэн эрхийг түдгэлзүүлсэнтэй холбогдуулан аудитын тайлангууд баталгаажуулаагүйтэй тус тус холбоотой байна.

Тайлант онд дуусгаагүй нийцлийн 4 аудит аудитын хугацаа хоцорсон асуудлыг дурдвал:

- Орон нутгийн хөгжлийн сан, сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, үр дүнд хийсэн аудитаар аймаг, нийслэлээс нэмэлт тодруулга авах болсон тул хойшлогдсон;
- Доншен газрын тос /Монгол/ ХХК-ийн БХГ-97 талбайн 2014 оны хөрөнгө оруулалт, өртөг нөхөх зардлын хэмжээ, газрын тосны экспорт, борлуулалтын орлогын тооцоо, хуваарилалтад баталгаажуулалт хийх аудитын зардал төлөвлөгдөөгүй байсан учир дараа онд дамжин хийгдэж байна.
- “Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт”, “Оюу толгойн далд уурхайн бүтээн байгуулалт, санхүүжилтийн төлөвлөгөө /Дубайн гэрээ/” зэрэг аудитуудын тайлан бэлэн болсон боловч баталгаажуулаагүй байгаа нь Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын бүрэн эрх түдгэлзсэнтэй тус тус холбоотой байна.

Дээрх гүйцэтгэл, нийцлийн аудитын сэдвийг АДБОУС, холбогдох хууль, журам, заавар, гарын авлагын дагуу төлөвлөдөггүй, хүн хүчний хүрэлцээгүйгээс нэг аудитор хэд хэдэн аудитад давхар оролцдог, мөн гүйцэтгэлийн аудитад дахин нэмэлт аудитын горим хэрэгжүүлсэнтэй холбоотойгоор цаг хугацаа алдсан байна.

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжээгүй 11 дэд арга хэмжээний 70 хувь нь бодлого болон дэмжих үйлчилгээний ажлууд байна.

Энэхүү хэрэгжээгүй байгаа арга хэмжээнээс хоёр арга хэмжээг түүвэрлэн авч үзвэл:

- “Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг”-ийн төсөл боловсруулах, УИХ-д өргөн барих чиг үүрэг бүхий ажлын хэсэг байгуулагдан ажиллаж бодлогын баримт бичгийн төслийг холбогдох хууль, журмын дагуу хавсралт маягтуудын хамт боловсруулж, тогтоолын төслийг хууль санаачлагчид ЗГХЭГ болон УИХ-ын Тамгын газар хүргүүлэх ажлыг зохион байгуулжээ. “Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг”-ийн төслийг хуулийн хугацаанд нь www.parliament.mn цахим хаягт байршуулж, холбогдох саналын дагуу зарим өөрчлөлтийг оруулснаар төсөл санаачлагчид Монгол Улсын Их Хурлын даргад өргөн мэдүүлж, тус баримт бичгийг УИХ-ын Төсвийн байнгын хороогоор хэлэлцэх эсэх талаар хэлэлцүүлэн дэмжүүлж, УИХ-аар хэлэлцүүлсэн боловч батлагдаагүй байна.
- Төрийн аудитын байгууллагын 2019-2023 онд хэрэгжүүлэх стратегийн төлөвлөгөөний төсөл боловсруулах ажлыг Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг, Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хууль батлагдах хүртэл түр хойшлуулсантай тус тус холбоотой байна.

Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичиг бол дэлхийн аудитын дээд байгууллагуудын өөрчлөлт шинэчлэлтэй уялдсан АДБОУС-ын тулгуур зарчмуудыг тусгасан монгол төрийн хөндлөнгийн хяналт шалгалтын бодлого юм. Энэ баримт бичигт тулгуурлан Төрийн аудитын тухай хуулийг боловсронгуй болгох, нэмэлт өөрчлөлтийг оруулах, төрийн аудитын арга зүйг шинэчлэн боловсронгуй болгох асуудлууд ихээхэн цаг хугацаа алдахад хүргэж байна.

Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн өгсөн зөвлөмжид: “УАГ-ын удирдлагын зөвлөл Стратегийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг жил тутам, үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хагас жил тутам хянадаг”² гэж үнэлжээ.

Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны үйл ажиллагааны ерөнхий төлөвлөгөөний өмнөх оноос ялгарах онцлог нь АДБОУС болон төлөвлөлтийн орчин үеийн арга зүйг өргөн ашигласан байна. Тухайлбал,

- 2018 оноос төлөвлөгөөт жилийн аудитын сэдвийн төлөвлөгөөг өмнөх жилийнх нь I улиралд багтаан Төсвийн байнгын хороогоор батлуулж, үүнийг үндэслэн өмнөх оны 12 дугаар сард дараа жилийн үйл ажиллагааны Ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулсан;
- Төрийн аудитын байгууллагаас 2018 онд гүйцэтгэх аудитын сэдэвт эдийн засгийн чиглэлийг голчлон анхаарах бодлого баримтлаж, Төрийн аудитын тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь заалтыг үндэслэн Төрийн аудитын байгууллагаас 2018 онд гүйцэтгэх аудитын сэдвийг УИХ-ын Төсвийн байнгын хороогоор хэлэлцүүлж 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор батлуулсан.
- Аудитын төлөвлөлтөд олон нийтийн оролцоог хангах, иргэд, олон нийтийн

² Түншийн үнэлгээний тайлан 28 хуудас

үнэн зөв хариулт хүссэн асуудлаар аудит хийж дүгнэлт гаргах зорилгоор Үндэсний аудитын газрын дэргэд Аудитын иргэний танхим, Хэнтий, Говь-Алтай, Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын дэргэд Аудитын иргэдийн бүлгийг байгуулан ажиллуулсан байна.

Төрийн аудитын байгууллага 2018 онд аудитын чанар, үр өгөөжийг дээшлүүлэх зорилтын хүрээнд аудитын чанарын хяналтын удирдлагын тогтолцоог сайжруулах чиглэлээр Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн өгсөн зөвлөмжийн дагуу шинэлэг ажлуудыг зохион байгуулж иржээ.

Юуны түрүүнд аудитын чанарын хяналтын удирдлагын тогтолцоог сайжруулах чиглэлээр Чанарын баталгаажуулалтын журмыг боловсруулан МУЕА-ын 2018 оны А/213, Чанарын хяналтын журмыг МУЕА-ын 2018 оны А/221 дүгээр тушаалаар шинэчлэн батлуулж, мөрдөн ажиллаж байна.

Ингэснээр өмнөх Төрийн аудитын байгууллагын чанарын баталгаажуулалтын тогтолцоог өөрчилж, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын дэргэд Чанарын баталгаажуулалтын алба байгуулагдан ажиллаж байна.

Аудитын чанарын баталгаажуулалтыг зөвхөн Үндэсний аудитын газрын хэмжээнд аудитын түвшинд хийдэг байсныг өөрчилж, АДБОУС-ын дагуу хамрах хүрээний хувьд аймаг, нийслэл дэх ТАГ болон ТАБ-аас гэрээгээр санхүүгийн тайлангийн аудитыг гүйцэтгэсэн хараат бус хуулийн этгээдүүдээс түүвэрлэн тогтолцооны болон аудитын түвшин дэх чанарын баталгаажуулалтыг хийж эхэлжээ.

Мөн аудитын үе шатны хувьд аудит хийж дууссаны дараа чанарын баталгаажуулалт хийдэг байсныг өөрчлөн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын шийдвэрээр төрөлжсөн аудитын үе шат бүрд чанарын хяналт хийгдэж байгаа эсэхэд нь түүвэрчлэн чанарын баталгаажуулалт хийгдэж байна.

Ийнхүү аудитын чанарын хяналтын удирдлагын тогтолцоо сайжирснаар аудитын ажлын чанарыг сайжруулах, арга зүйг боловсронгуй болгох чиглэлээр ТАБ-ын холбогдох удирдлага, газар, албадад 2017 онд нийт 187 зөвлөмж өгч хэрэгжилтийг хангуулж байсан бол 2018 онд 193 зөвлөмж хүргүүлсэн нь өмнөх оноос 3 хувиар нэмэгдсэн байна.

МУЕА-ын 2018 оны А/02 дугаар тушаалаар ТАБ-ын хэмжээнд мөрдөгдөж буй стандарт, дүрэм, журам болон түүнийг шинэчлэн боловсруулах, нэмэлт өөрчлөлт оруулах, шинээр мөрдөгдөх стандарт, дүрэм, журмуудын жагсаалт бэлтгэх ажлын хэсэг байгуулан Төрийн аудитын байгууллага дахь дүрэм, журам, заавруудад судалгаа шинжилгээ хийсний эцэст 20 дүрэм, журмыг шинээр болон шинэчлэн боловсруулжээ.

Тайлант онд дэвшүүлсэн дээрх зорилтын хүрээнд Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд нийт 821.7 тэрбум төгрөгийн аудитын үр өгөөжийг харилцагч байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлж, Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны нэг төгрөгт ногдох аудитын үр өгөөж 72.1 төгрөг болсон байна.

Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд байгууллагын чиг үүргийн хэрэгжилттэй холбоотой анхаарал хандуулах зарим асуудлуудыг танилцуулбал:

- Гүйцэтгэл, нийцлийн аудитын сэдвийг АДБОУС, холбогдох журам, заавар, гарын авлагын дагуу хүн хүчнийхээ боломжид тулгуурлан ажлын ачаалалдаа тохируулж төлөвлөөгүйгээс аудитын чанар, үр өгөөжийг бууруулах;
- Төрийн аудитын талаар төрөөс баримтлах бодлогын баримт бичигт тулгуурлан

Төрийн аудитын тухай хуулийг боловсронгуй болгох, нэмэлт өөрчлөлтийг оруулах, төрийн аудитын арга зүйг шинэчлэн боловсронгуй болгох асуудлууд ихээхэн цаг хугацаа алдах;

В. БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЖУРАМ (ПРОЦЕСС), ХҮНИЙ НӨӨЦИЙН ХЭРЭГЦЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Тайлант онд МУЕА-ын 2018 оны А/55 дугаар тушаалаар Үндэсний аудитын газрын бүтэц, зохион байгуулалт, бүтцийн нэгжүүдийн чиг үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэл, орон тоог мөн оны А/138 дугаар тушаалаар Нийслэл дэх Төрийн аудитын газрын бүтэц, зохион байгуулалт, чиг үүрэг, үйл ажиллагааны чиглэл, орон тоо, албан тушаалын жагсаалтыг тус тус шинэчлэн зохион байгуулан үйл ажиллагаа явуулж байна.

Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн өгсөн зөвлөмжид: Төрийн аудитын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах боломжийг Үндсэн хуульд нэмэлт оруулах боломжтой харьцуулбал ҮАГ болон Ерөнхий аудиторын хараат бус байдалд бэрхшээл учрах боломжтой учраас Төрийн аудитын тухай хуулийн заалтууд Үндсэн хуулийн заалтгүйгээр хангалттай бус юм³ гэж зөвлөжээ.

Тайланд онд Монгол Улсын Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд төрийн аудитын талаар тусгах санал боловсруулах ажлын хэсгийг МУЕА-ын тушаалаар байгуулан ажиллуулжээ. Ажлын хэсгээс Монгол Улсын Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтөд төрийн аудитын талаар тусгах хэрэгцээ, шаардлагын судалгаа хийж, үндэслэлийг боловсруулан Үндсэн хуулийн 25 дугаар зүйлд 3 заалт бүхий нэмэлт оруулах санал боловсруулан УИХ-ын Үндсэн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах ажлын хэсэг, УИХ-ын гишүүдэд хүргүүлсэн байна. Харин Төрийн аудитын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж олон нийтийн хэлэлцүүлэг хийх, санал авч боловсруулах шатанд явж байна.

Төрийн аудитын байгууллага тайлант онд Төрийн аудитын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1⁴-д заасан чиг үүргийнхээ дагуу улс, орон нутгийн төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, төсөл хөтөлбөрийн 6536 санхүүгийн тайланд аудит хийхээс 3806 буюу 58.2 хувьд нь санхүүгийн тайлангийн аудитын дүгнэлт гаргасан байна.

Эдгээр дүгнэлт гаргасан 3806 аудитаас 2451 буюу 64.4 хувийг төрийн аудитын байгууллага өөрийн хүчээр хийж гүйцэтгэсэн ба 1355 буюу 35.6 хувийг хараат бус аудитын хуулийн этгээдээр гүйцэтгүүлсэн байна.

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар 3806 байгууллагад өгсөн санал дүгнэлтийн 3293 буюу 86.5 хувийг зөрчилгүй, 459 буюу 12.1 хувийг хязгаарлалттай, 27 буюу 0.7 хувийг сөрөг санал дүгнэлт эзэлж, 27 буюу 0.7 хувьд нь дүгнэлт гаргахаас татгалзсан байна. Энэ нь өнгөрсөн онтой харьцуулахад зөрчилгүй санал дүгнэлтийн хувь 3.1 пунктээр буурч, хязгаарлалттай санал дүгнэлтийн хувь 2.8, санал дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан санал дүгнэлтийн хувь 0.2 пунктээр тус тус өсжээ.

Тайлант онд санхүүгийн тайлангийн аудитаар 6943 зөвлөмж өгч, нийт зөвлөмжийн

³ Түншийн үнэлгээний тайлан 22 хуудас

⁴ 5.1 Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн тайлангийн гүйцэтгэлийн болон нийцлийн аудит хийнэ.

93.2 хувийг биелүүлсэн байна. Энэ аудитын үр дүнгээр 2018 онд 675 санхүүгийн бус үр өгөөж, 2412 санхүүгийн үр өгөөжийн 619.0 тэрбум төгрөгийг тус тус холбогдох байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлжээ.

Монгол Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хорооны 2017 оны 06 дугаар тогтоолоор баталсан сэдэв, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/06 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө, сэдэв батлах тухай”, А/125 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө шинэчлэн батлах тухай” төлөвлөгөөнүүдийг үндэслэн гүйцэтгэлийн аудитыг хийжээ.

Тус онд гүйцэтгэлийн аудитаар баталсан аудитын сэдэв, төлөвлөгөөний хүрээнд 184 аудитыг төлөвлөсөн боловч гүйцэтгэлээр 201 аудитыг 6189 /давхардсан тоогоор/ байгууллагыг хамруулан хийж гүйцэтгэсэн байна.

Гүйцэтгэлийн аудитаар 1318 зөвлөмжийг тайлант онд өгч, нийт зөвлөмжийн 50.1 хувийг хэрэгжүүлсэн байна. Аудитын үр дүнгээр 145 санхүүгийн бус үр өгөөж, 397 санхүүгийн үр өгөөжийн 127.6 тэрбум төгрөгийг тус тус холбогдох байгууллагууд хүлээн зөвшөөрчээ.

Монгол Улсын Их Хурлын Төсвийн Байнгын хорооны 2017 оны 02, 06, 2018 оны 03 дугаар тогтоолоор баталсан сэдэв, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2018 оны А/06 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө, сэдэв батлах тухай”, А/125 дугаар тушаалаар баталсан “Аудитын төлөвлөгөө шинэчлэн батлах тухай” төлөвлөгөөнүүдийг үндэслэсэн нийцлийн аудитыг хийсэн байна.

Тайлант онд нийцлийн аудитаар баталсан аудитын сэдэв, төлөвлөгөөний хүрээнд 97 нийцлийн аудитыг төлөвлөн 8738 /давхардсан тоогоор/ байгууллагыг хамруулсан байна.

Нийцлийн аудитаар 822 зөвлөмжийг тус онд өгч, нийт зөвлөмжийнхөө 51.4 хувийг хангуулан ажилласан байна. Тус аудитын үр дүн нь 165 санхүүгийн бус үр өгөөж, 308 санхүүгийн үр өгөөжийн 46.5 тэрбум төгрөгийг тус тус холбогдох байгууллагуудаар хүлээн зөвшөөрүүлсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллага нь Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны 01 дүгээр тогтоолоор баталсан орон тооны дээд хязгаар болох 389 ажиллагсадтайгаар үйл ажиллагаагаа явуулахаар батлагдсанаас тайлант онд 381 орон тоотой үйл ажиллагаагаа явуулсны дотор орон нутаг дахь Төрийн аудитын газарт 275, Үндэсний аудитын газарт 106 ажилтан, албан хаагч ажиллаж 7 орон тоо дутуу ажилласан байна.

Төрийн аудитын байгууллагын аудитын ажлын ачаалал их, хүний нөөцийн дутагдалтай байдлаас үүдэн тайлант онд төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд 98 гэрээт ажилтан авч ажиллуулсны 56 хувь нь санхүүгийн тайлангийн аудитад, 21 хувь нь нягтлан бодох бүртгэлийн чиглэлээр, 10 хувь нь гүйцэтгэлийн аудитад, үлдсэн 13 хувийг дотоод ажлын чиглэлээр авч ажиллуулжээ.

Төрийн аудитын хэмжээнд гэрээт ажилчдын цалин хөлсөнд зориулж 140.0 сая төгрөгийн төсөв батлуулсан нь аудиторчуудын ажлын ачааллыг тодорхой хэмжээгээр бууруулж байгаа боловч гэрээт ажилчдыг ажиллуулснаар гарах үр дүнг нарийвчлан тооцоолж үнэлсэн үнэлэмжгүй байна.

Тайлант онд зарим аймаг, нийслэл дэх Төрийн аудитын газрууд санхүүгийн тайлангийн аудитыг хугацаандаа бүрэн хэрэгжүүлэхийн тулд гүйцэтгэл болон нийцлийн аудитын багаас нийт 84 аудиторыг санхүүгийн тайлангийн аудитад татан

оролцуулжээ. Энэ нь багаар аудит хийдэг нийцэл болон гүйцэтгэлийн аудитын хувьд багаар аудит хийх боломжгүй болгох төдийгүй, уг аудитууд хугацаандаа хийгдэхгүй байдалд хүргэсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллагын аудитын үйл ажиллагааг хэвийн явуулахад санхүүгийн тайлангийн аудитад чадвартай аудиторын тоог нэмэгдүүлэх, гүйцэтгэл болон нийцлийн аудитын багт нарийн мэргэжлийн мэргэшсэн /инженер, барилга, замын мэргэшсэн төсөвчин ...гм/ ажилтныг гэрээгээр авч ажиллуулан аудитын мэргэжлийн удирдлагаар хангаж ажиллах шаардлагатай байна.

Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын 80.8 хувь нь санхүү эдийн засаг, нягтлан бодох бүртгэлийн мэргэжилтэй, 6.4 хувь нь хуульч, эрх зүйч, 1.8 хувь нь инженер, 11.3 хувь нь бусад мэргэжлийнх байгаа бөгөөд боловсролын түвшнээр авч үзвэл 2018 онд доктор 4, магистр 146, бакалавр 208, тусгай дунд болон бусад боловсролтой 23 ажилтан байна.

Тайлант онд Сургалт хөгжлийн стратеги 2018-2022 төлөвлөгөөний дагуу 2018 оны сургалтын дэлгэрэнгүй төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж, хэрэгжилтийг ханган ажилласан байна. Энэ төлөвлөгөөний хүрээнд давхардсан тоогоор 681 ажилтныг хамруулж, Төрийн аудитын байгууллагын хүний нөөцийн чадавхийг бэхжүүлэх, тэдний ур чадварыг нэмэгдүүлэх, арга зүйг хөгжүүлэх, шинээр болон шинэчлэгдэн батлагдсан хууль, дүрэм, журмын талаар мэдлэг, мэдээллээр хангах 28 удаагийн сургалтуудыг зохион байгуулжээ.

ҮАГ-ын чадавхыг бэхжүүлэх төслийн хүрээнд олон улсын туршлагатай зөвлөх Притом Фуукан, Аёодежи Огунеми нар санхүүгийн болон гүйцэтгэлийн аудитыг олон улсын стандартын дагуу хэрэгжүүлэх талаар аудитын арга зүйн зөвлөгөө өгөх, ажлын байрны сургалтыг зохион байгуулсан нь үр дүнтэй сургалт болсон байна.

Төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчид БНХАУ-ын Нанжин хот дахь Аудитын академид аудит дахь залилан, түүнийг хэрхэн шалгах бодлого, арга зүй, Байгаль орчны аудитад мэдээллийн технологийг ашиглаж, үр дүнд хүрсэн зарим горим сорилыг хэрэгжүүлэх туршлага, их хэмжээний мэдээлэл цуглуулах, боловсруулах, аудитад ашиглах арга зүй, Алтан аудит төслийн явц, үр дүн зэрэг сэдвүүдээр 10 хүн, Казакстан Улсын Астана хотноо Мэдээллийн технологийн аудит сэдэвт АСОСАИ-н семинарт 1 хүн, Кувейт Улсын Төрийн аудитын товчооноос зохион байгуулсан Санхүүгийн болон гүйцэтгэлийн аудит, мэдээллийн технологийн аудитын арга зүйн сургалтад 10 хүн, Аи Ди Аи олон улсын байгууллагаас Тайланд улсын Бангкок хот, Өмнөд Африкийн бүгд найрамдах улсын Иоханесбург хотод зохион байгуулсан Төрийн аудитын үйл ажиллагаанд харилцагч талуудын оролцоог нэмэгдүүлж, тэднээс аудитын үр дүн, хөгжилд дэмжлэг болох харилцааг бий болгох стратеги төлөвлөгөө боловсруулах арга зүй сэдэвт сургалтад 2 хүн тус тус оролцож, нийт давхардсан тоогоор 23 ажилтан олон улсын аудитын арга зүйгээс туршлага судалсан байна.

Төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх, чадавхжуулах ажлын хүрээнд 2018 онд БНХАУ-ын Нанжин хотын Аудитын их сургуульд аудитын магистрийн зэргээр 2 ажилтан төгсөж ирээд ажилдаа орсон ба шинээр 3 ажилтан суралцаж байна.

Төрийн аудитын байгууллагын нийт албан хаагчдыг насны бүтцээр авч үзвэл 35 хувийг 31-40 насныхан, 30 хувийг 40-50 насныхан эзэлсэн хэвээр байгаа бөгөөд 2018 онд 51-60 насны албан хаагчдын тоо 80-аас 64 ажилтан болон буурсан бол 21-30 насны албан хаагчдын тоо 50-аас 66 ажилтан болж өссөн байна.

Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн өгсөн зөвлөмжид: “ҮАГ-ын удирдлагын болон ахлах шатны түвшинд байгаа орон тооны албан хаагчид ҮАГ болон аудитын салбарт шинээр орж ирсэн. Нөгөө талаас олон жилийн туршлагатай албан хаагчид ҮАГ-аас гарсан байна. Ингэснээр өмнө сургагдаж, чадавхжуулсан албан хаагчдаас ҮАГ ашиг үр өгөөжөө олохгүй байна” гэж анхааруулсан байна.

Тайлант онд 14 ажилтан өндөр насны тэтгэвэрт гарч 406.0 сая төгрөгийн нэг удаагийн тэтгэмж олгосон бөгөөд ажиллагсдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд 77 ажилтанд 903.0 сая төгрөгийн тусламж үзүүлжээ. Хөдөлмөрийн дотоод журамд заасны дагуу Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд 12 ажилтанд 6.0 сая, шинээр хүүхэдтэй болсон 5 ажилтанд 2.1 сая, шинээр гэр бүл болсон 1 ажилтанд 0.5 сая, түлээ нүүрсний хөнгөлөлтийг 6 ажилтанд 1.8 сая, нийт 36 ажилтанд 41.7 сая төгрөгийн буцалтгүй тусламж үзүүлсэн байна.

Төрийн аудитын байгууллагын ажилчдын ажлын ур чадварыг дээшлүүлэх чиглэлээр албан хаагчдад олгох нэмэгдлийн хэмжээг УИХ-ын 2018 оны 21 дүгээр тогтоолоор батлуулан тогтоож тайлант оны батлагдсан төсөвтөө багтаан 2018 оны 03 дугаар сарын 01-ний өдрөөс хэрэгжүүлэн ажиллажээ. Үүний дүнд Төрийн аудитын байгууллагын албан хаагчдын цалин дунджаар 24 хувиар нэмэгдсэн байна.

Албан хаагчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор өрөөнүүдэд урсгал засвар хийх, гэрэлтүүлгийг нь сайжруулах, хурал зөвлөгөөн, уулзалтын танхим, давхардлуудын коридоруудыг засаж тохижуулахад 112.1 сая төгрөг зарцуулсан байна.

Төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны журам (процесс), хүний нөөцийн хэрэгцээний үнэлгээтэй холбоотой анхаарал хандуулах зарим асуудлуудыг танилцуулбал:

- МУЕА-ын тушаалаар Улсын Үндсэн хуульд оруулах нэмэлт, өөрчлөлтийн төсөлд төрийн аудитын талаар тусгах ажлын хэсгийн саналыг дэмжүүлэх талаар ҮАГ-ын удирдлага санаачилгатай ажиллах;
- Төрийн аудитын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж, УИХ-ын холбогдох Байнгын хороонд танилцуулах;
- Төрийн аудитын байгууллагын аудитын үйл ажиллагааг хэвийн явуулахад санхүүгийн тайлангийн аудитад чадвартай аудиторын тоог нэмэгдүүлэх, гүйцэтгэл болон нийцлийн аудитын багт нарийн мэргэжлийн мэргэшсэн /инженер, барилга, замын мэргэшсэн төсөвчин ... гм/ ажилтныг гэрээгээр авч ажиллуулан мэргэжлийн удирдлагаар хангаж ажиллах шаардлагатай байна.

Г. ТӨСӨВ, САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮНЭЛГЭЭ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1⁵-д заасны дагуу Төрийн аудитын байгууллагын 2018 оны төсөв 11.5 тэрбум төгрөгөөр батлагдсан нь өмнөх онтой харьцуулахад 23.8 хувиар нэмэгдсэн байна. Гэвч энэ үзүүлэлт нь тийм ч сайн үзүүлэлт биш юм.

Дэлхийн банкны төслийн хүрээнд хэрэгжсэн олон улсын зөвлөхүүдийн өгсөн зөвлөмжид: Аудитын дээд байгууллага өөрийн төсвийг боловсруулах эрхтэй ч Сангийн яам тус төсвийг бүтнээр нь олгоно гэсэн баталгаа байхгүй байна⁶ гэж үнэлжээ. Учир нь УИХ-ын Төсвийн байнгын хороогоор хянагдаж зөвшөөрөгдсөн Төрийн аудитын байгууллагын төсвийн төслийг улсын төсөвт нэгтгүүлэхээр хуульд заасны дагуу Сангийн яаманд хүргүүлдэг. Тус яам Төрийн аудитын байгууллагын УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооноос баталсан төсвийн төслийн дүнгээс 2016 онд 6.4 тэрбум, 2017 онд 6.3 тэрбум, 2018 онд 1.9 тэрбум төгрөг хасаж санхүүжилтийг УИХ-р батлуулж ирсэн нь санхүүгийн бүрэн бие даасан хараат бус байдал алдагдаж ирснийг харуулж байна.

Төрийн аудитын байгууллага нь Улсын Их Хурлын Төсвийн байнгын хорооны 2017 оны 01 дүгээр тогтоолоор баталсан орон тооны дээд хязгаар болох 389 ажиллагсадтайгаар улс, орон нутгийн төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээд, төсөл, хөтөлбөрийн 6536 санхүүгийн тайланд чанартай аудит хийх боломжгүй бөгөөд аудитын ажлын ачаалалдаа тохируулан хүний нөөцөө нэмэгдүүлэх санхүүгийн эх үүсвэр хүрэлцэхгүйгээс болж зохион байгуулалтын хараат бус, бие даасан байдал алдагдаж байна гэсэн дүгнэлтэд хүрч байна.

Төрийн аудитын байгууллага тайлант онд дэвшүүлсэн зорилтуудаа бүрэн хэрэгжүүлэхийн тулд өөрийн санхүүгийн нөөц бололцоондоо тулгуурлан дараах ажлуудыг амжилттай зохион байгуулж ирсэн байна:

- Үндэсний аудитын газар өмнөх онд тайлант оны төсвийн төслийг анх удаа аудитын өртөг тооцох аргачлалаар боловсруулсан;
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 114 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөний дагуу Төрийн аудитын байгууллагаас хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг жил бүр гарган 2018 онд 172.0 сая төгрөгийн санхүүжилт авч тус хөтөлбөрийн хүрээнд 4 бүлэг, 26 зүйл, 57 төрлийн ажлыг төлөвлөн хэрэгжүүлсэн;
- Дэлхийн банкны буцалтгүй тусламжаар Үндэсний аудитын чадавхыг бэхжүүлэх төслийн хүрээнд техник, тоног төхөөрөмж худалдан авахад зориулж 90.9 сая, зөвлөх үйлчилгээнд 261.2 сая /гадаадын зөвлөхүүдэд 199.8 сая, дотоодын зөвлөх үйлчилгээнд 61.4 сая/, Төрийн аудитын байгууллагын ажилтнуудын бүсчилсэн сургалтад 148.1 сая, нийт 500.2 сая төгрөг зарцуулсан;
- Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд 2018 онд нийт 1,310.8 сая төгрөгийн нэмэлт санхүүжилт шийдүүлснийг Төрийн аудитын байгууллагын ажилтан, албан хаагчдын нийгмийн асуудал шийдвэрлэхэд 903.0 сая төгрөг, тоног төхөөрөмж худалдан авахад зориулж 251.4 сая төгрөг, бусад зардалд 156.4 сая төгрөгийг тус тус зарцуулжээ.

⁵ 8.1 Үндэсний аудитын газрын төсвийг түүний саналыг үндэслэн УИХ хэлэлцэн батална. Төсөв нь УАГ үйл ажиллагаагаа хараат бусаар хэрэгжүүлэх шаардлагыг хангасан байна.

⁶ Түншийн үнэлгээний тайлан 23 хуудас

Төрийн аудитын байгууллага санхүүгийн хувьд төсвийн өр, авлага үүсгэхгүй байхаар холбогдох зохицуулалтуудыг хийж төсвийн шууд захирагчдаас төсвийн холбогдох мэдээ, тайланг тухай бүр авч нэгтгэн тогтоосон хугацаанд Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хугацаанд нь хүргүүлж ажилласан байна.

Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын төсвийн багад хамаарах 23 төсвийн шууд захирагчдын 2018 оны жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг хуулийн хугацаанд үнэн зөв нэгтгэн УИХ-ын даргын захирамжаар томилсон “Улаанбаатар аудит корпораци” ХХК-аар аудит хийлгэхэд бүгд “Зөрчилгүй” дүгнэлт авсан байна.

Төрийн аудитын байгууллагын хэмжээнд тайлант онд төсөв, санхүүтэй холбоотой анхаарал хандуулах зарим асуудлуудыг танилцуулбал:

- Тус онд Санхүүгийн аудитын газрын аудаторууд 36,575 цаг, Гүйцэтгэлийн аудитын газрын аудаторууд 9989 цаг, Нийцлийн аудитын газрын аудаторууд 4364 цаг, Чанарын баталгаажуулалтын албаны аудаторууд 818 цаг илүү цагаар ажиллажээ. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 53 дугаар зүйлийн 53.1-д заасан илүү цагийн хөлсийг авдаггүй. Төрийн албаны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.2.3-т⁷ заасны дагуу Төрийн аудитын байгууллагын ажилчдын дундаж цалингаар энэ ачааллыг тооцож үзвэл цалингийн санг 655.0 сая төгрөгөөр нэмэгдүүлж байж аудаторууд ачаалалдаа тохирсон цалинг авахаар болж байна. Учир нь Төрийн аудитын байгууллагын ажилчдын дундаж цалин нь УИХ-ын харьяа байгууллага болох Авлигатай тэмцэх газрын ажилчдын дундаж цалингаас 51 хувиар, Прокурорын байгууллагын ажилчдын дундаж цалингаас 85 хувиар бага байна.
- Үндэсний аудитын газрын аудитор, шинжээч нарын ажлын байрны нөхцөлийг Мэргэжлийн хяналтын газрын 2018 оны 02-06-061/643 дугаар улсын байцаагчийн дүгнэлтэд: нийт ажлын байрны агаарын харьцангуй чийглэг эрүүл ахуйн зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 5.6-16.2 хувиар бага, ажлын байрны өрөө тасалгаанууд нэг ажилтанд дунджаар 3.32-7.4 м² талбай ногдож байгаа нь Монгол Улсын Засгийн газрын 2002 оны 120 дугаар тогтоолоор батлагдсан нэг төрийн албан хаагчид 8 м²-аас доошгүй талбай ногдоно гэсэн шаардлагад нийцэхгүй байгаа нь ажиллагсдын ажлын үр дүнд сөрөг нөлөө үзүүлж, эрсдэл дагуулж болзошгүй байна.
- Үндэсний аудитын газар Төрийн аудитын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2-д⁸ заасны дагуу тайлант онд шинжээч, зөвлөх авч ажиллуулахад 767.9 сая төгрөг зарцуулсан боловч гэрээ байгуулах болон гэрээний үр дүнг дүгнэх тал дээр анхаарч ажиллах хэрэгтэй байна.

Төрийн аудитын байгууллагын үйл ажиллагааны тайланг УИХ-д хүргүүлэхэд төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн нэгдсэн тайлан цаг хугацааны хувьд хүндрэлтэй асуудал үүсгээд байгаад анхаарах хэрэгтэй байна. Тухайлбал,

“Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хууль”-ийн 47 дугаар зүйлийн дагуу Үндэсний аудитын газар жилийн үйл ажиллагааны тайлангаа нэгдүгээр улиралд багтаан УИХ-д хүргүүлэх ёстой. 2015 онд “Төрийн аудитын тухай хууль”-д нэмэлт өөрчлөлт орсноор Төрийн аудитын байгууллага орон нутаг дахь Төрийн аудитын газруудыг шууд харьяалдаг болж төсвийн ерөнхийлөн захирагч болсон.

“Төсвийн тухай хууль”-ийн 8 дугаар зүйлд зааснаар төсвийн ерөнхийлөн захирагч аудит хийгдсэн санхүүгийн тайланг жил бүрийн 4 дүгээр сарын 25-ны дотор Санхүү

төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлдэг. Энэ нь “Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хууль”-ийн заалт, “Төсвийн тухай хууль”-ийн холбогдох заалтууд хоорондоо хугацааны хувьд зөрчилдөж байна.

“ГРАНТ ТОРНТОН АУДИТ” ХХК

Аудит, татвар, зөвлөх үйлчилгээний
дэлхийн сүлжээний бие даасан фирм

Хараат бус аудиторын дүгнэлт

Далай тауэр, 9 давхар,
ЮНЕСКО гудамж - 31,
Сүхбаатар дүүрэг,
1 хороо Улаанбаатар
14230, Монгол улс
Т + 976 70 110744
+ 976 70 110799

Dalai Tower, 9 floor,
UNESCO street - 31,
Sukhbaatar District-1,
Ulaanbaatar 14230,
Mongolia
T + 976 70 110744
+ 976 70 110799

ҮНДЭСНИЙ АУДИТЫН ГАЗРЫН

ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА Ц.ГАНБОЛД ТАНАА

Аудитын гэрчилгээ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлийн 27.2, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Үндэсний аудитын газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусвар болсон санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд санхүүгийн тайлангийн аудит хийв.

Зөрчилгүй санал дүгнэлт

Үндэсний аудитын газрын 2018 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээ болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг материаллаг зүйлсийн хувьд Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, УСНББОУС-д нийцүүлж Сангийн сайдын баталсан бодлого, журам, зааврын дагуу үнэн, бодитой, шударга илэрхийлсэн тул зөрчилгүй санал дүгнэлт гаргаж байна.

Санал дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудит хийхдээ Аудитын олон улсын стандартад нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан Санхүүгийн тайлангийн аудитын журам, зааврын дагуу гүйцэтгэсэн. Эдгээр нь санхүүгийн тайланг материаллаг буруу илэрхийлэхээс ангид эсэх талаар үндэслэлтэй баталгаа олж авах зорилгоор аудитыг төлөвлөж, гүйцэтгэхийг шаарддаг.

Аудитаар Үндэсний аудитын газрын 2018 оны жилийн эцсийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн тайлан дахь үлдэгдэл, ажил гүйлгээний дүн хэмжээ болон

Grant Thornton

илчлэл тодруулга, тус байгууллагын мөрдөж байгаа нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, бүртгэл хөтлөлт, програм хангамж, дотоод хяналтын систем болон удирдлагын хийсэн томоохон тооцооллыг шалгаж, аудитын санал дүгнэлтийг дэмжих нотлох зүйлсийг хангалттай цуглуулсан.

Бидний хийсэн аудит тус санхүүгийн тайлан, тодруулгад санал дүгнэлт өгөх хангалттай, зохистой үндэслэлийг бүрдүүлсэн бөгөөд аудитын дүнд үндэслэсэн санал, зөвлөмжийг аудитын тайланд тусгасан болно.

Үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч нь Төсвийн тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийн 26.1-д заасны дагуу тайлант хугацааны санхүүгийн тайлан, тодруулгыг Нягтлан бодох бүртгэлийн болон Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, түүнтэй нийцүүлэн Сангийн сайдын баталсан журам, зааврын дагуу бэлтгэж, тайлагнах үүрэгтэй.

Аудитын олон улсын стандартын дагуу аудит хийж, жилийн эцсийн төсвийн гүйцэтгэл, санхүүгийн тайланд санал дүгнэлт өгөх нь аудитын байгууллагын үүрэг юм.

Б.ОСОРГАРАВ

ЕРӨНХИЙ ЗАХИРАЛ

Улаанбаатар, Монгол улс

2019 оны 03. дугаар сарын 26...